ВЫДАННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Настаўніцкая газета

Выходзіць з 20 снежня 1945 года

№ 118 (5300)
Субота,
13 кастрычніка
2001 года

Кошт
у розніцу —
82 руб.

9 кастрычніка Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка уручыў дзяржаўныя ўзнагароды.
НА ЗДЫМКУ: Аляксандр Лукашэнка ўручае медаль "За працоўныя заслугі" настаўніку гімназіі Светлагорска Мікалаю Яльчыку.

Фота Генадзя СЯМЁНАВА, БЕЛТА.

Выхаванне

Губляецца асноўнае звяно

Навучыць намнога лягчэй, чым выхаваць. Але, як сцвярджае старадаўняя мудрасць, – "веды без выхавання – меч у руках вар'ята". Самы, бадай, сумны і адначасова наглядны доказ таму – амерыканская трагедыя ў верасні.

"Асноўныя задачы ў арганізацыі выхаваўчай работы ў новым навучальным годзе" – так называлася гарадская інструктыўна-метадычная нарада, што адбылася ў Мінску. Удзельнікамі яе сталі намеснікі дырэктараў школ і ПТВ па выхаваўчай рабоце, дырэктары пазашкольных устаноў, арганізатары раённага аддзела адукацыі, спецыялісты гарадскіх адукацыйных і іншых устаноў.

Па выніках даследавання псіхалагічнай службы, асноўнымі праблемамі ў гэтай галіне ў горадзе з'яўляюцца канфлікты паміж дзецьмі і бацькамі, паміж дзецьмі і школьнымі настаўнікамі і агрэсіўнасць у падлеткавым асяроддзі, якая па-ранейшаму застаецца высокай. Вострай застаецца праблема паводзін дзяцей у грамадскіх месцах, выклікае занепакоенасць рост наркаманіі і п'янства сярод дзяцей і моладзі. Таму асноўнымі задачамі, якія былі пастаўлены перад школамі ў гэтым навучальным годзе, з'яўляюцца выхаванне навыкаў здаровага ладу жыцця, зніжэнне агрэсіўнасці (стабілізацыя падлеткавай злачыннасці), педагагічная адукацыя бацькоў, выхаванне актыўнай грамадзянскай пазіцыі ў школьнікаў.

У сваім выступленні намеснік начальніка гарадскога ўпраўлення адукацыі Т.А.Сезень адзначыла, што ў большасці школ выхаваўчая сістэма ў сваёй дзейнасці страчвае асноўнае звяно: урок. У некаторых школах не створаны належны мікраклімат, амаль 50 працэнтаў дзяцей прадстаўлены пасля ўрокаў самі сабе, часта аказваюцца без справы нядаўнія выпускнікі.

Разам з тым было адзначана, што цэлы шэраг педагогаў працуе па сваіх аўтарскіх праграмах, і гэтая работа, як правіла, праходзіць плённа. Асаблівая ўвага гарадскім упраўленнем адукацыі ў апошні час надаецца праблемам класнага кіраўніцтва – гэтае пытанне зараз стаіць на парадку дня.

На першым плане ў выхаваўчай рабоце ў маштабах горада – рэалізацыя праграмы "Я – мінчанін", якая ўжо пачалася з акцый "Мой дом", "Мой пад'езд" і інш. Плануецца арганізаваць работу па сямі блоках, такіх як "Мая школа", "Горад і я", "Нашчадкі Скарыны", "Права і я", "Суперлідэр" і інш. Увогуле, калі праводзіць гэтую работу педагагічна дасведчана, дык, у прынцыпе, усю выхаваўчую дзейнасць можна пабудаваць вакол гэтай праграмы і атрымаць у выніку цудоўны эфект.

Дзеці маюць вялікую патрэбу ў грамадскай дзейнасці, хочуць самасцвердзіцца ў сацыяльных стасунках – і гэтая патрэба павінна быць задаволена ў школе. Таму перад усімі педагагічнымі калектывамі горада ўпраўленнем адукацыі пастаўлена задача мець у сваёй навучальнай установе грамадскую арганізацыю. А наогул школа сёння павінна ладзіць усю сваю работу на аснове сувязей з зацікаўленымі службамі, ісці ім насустрач, працаваць, не адгароджваючыся ад соцыуму, а побач, разам з ім. Гэта – патрабаванне часу.

Святлана СУБОЦІНА.

Пра што б хацелася сказаць на II з'ездзе настаўнікаў Рэспублікі Беларусь

І ў глыбінцы, і ў забруджанай зоне

У жыцці кожнага чалавека школа займае асаблівае месца. У мяне з ёю звязана ўсё маё свядомае жыццё.

Бацька мой закончыў Слаўгарадскую школу. Са школьнага ж двара ён са зброяй у руках пайшоў абараняць родную зямлю ад ворагаў. Я была зусім маленькай у той 1941 год. У калясачцы прывезла мяне маці развітацца з бацькам. І тут, на школьным двары, развіталася я з ім назаўсёды. Ён загінуў у няроўным баі ў 1944 годзе.

Вярнуўшыся з эвакуацыі, мы не знайшлі свайго дома. Ён згарэў. Але з вялікай радасцю я, мама і сястра падбеглі да ўцалелай школы. Маці паказала нам месца развітання з бацькам. Гэтае месца – заўсёды ў маёй памяці.

У часіны радасці ці смутку я прыходжу сюды на спатканне з бацькам...

Старэйшая сястра закончыла гэтую самую школу, закончыла яе і я. Мне давялося нават і папрацаваць ў ёй. Ужо некалькі гадоў я знаходжуся на заслужаным адпачынку, але ў думках – заўсёды са школаю.

Зараз у школе № 1 Слаўгарада навучаецца 835 дзяцей. Школа – сярэднеадукацыйная. Заняткі праводзяцца ў дзве змены. Будынак – маленькі, двухпавярховы. Даўно быў складзены праект прыбудовы да яго, але толькі на паперы. Тым усё і скончылася. Іншы раз з-за недахопу месца нельга правесці з вучнямі заняткі па інтарэсах або факультатывы. Дзеці з групы падоўжанага дня вымушаны працяглы час праводзіць на вуліцы, таму што ім няма дзе займацца. Урокі фізічнай культуры ў непагадзь праводзяцца ў спартыўнай зале з трыма класамі адначасова. Якая карысць ад такіх заняткаў?

У школе няма нават элементарнага спартыўнага інвентару. Калі дазваляе надвор'е – дзеці гуляюць у гульні, якія не патрабуюць ніякага інвентару: у лапту, гарадкі. А што рабіць зімой?

Адна палова школы пабудавана яшчэ да вайны. Яна патрабуе капітальнага рамонту. У гэтым годзе наш спонсар, АСБ "Беларусбанк", выдзеліў 33 млн. рублёў на рамонт памяшкання. За іх удалося толькі прывесці ў належны выгляд фасад, замяніць падлогу ў калідоры і ўваходныя дзверы. На замену даху грошай не хапіла.

Не заўсёды задавальняе рацыён харчавання ў сталоўцы, хоць яно і бясплатнае. Тэхналогія прыгатавання страў пакідае жадаць лепшага. Міністэрству аховы здароўя варта перагледзець нормы харчавання на забруджаных радыенуклідамі тэрыторыях. Дзеці не атрымліваюць у належнай колькасці садавіны, іншых прадуктаў. Каб зберагчы бясплатнае харчаванне трэба, каб у раён грошы паступалі толькі з рэспубліканскага бюджэту (мэтанакіравана), а не з абласнога.

Два разы ў год вучні аздараўліваюцца, як і прадугледжана Міністэрствам аховы здароўя. Для здароўя гэта, можа, і добра. Але, на думку педкалектыва, аздараўленне адмоўна ўплывае на вучэбны працэс, на набыццё ведаў вучнямі. Школа вялікая, і не ўсе вучні адначасова едуць у санаторый. Адны за лета могуць аздаравіцца два разы. Ім ехаць у вучэбны час ўжо нельга. У іншых – ёсць важкія прычыны, якія не дазваляюць ехаць з класам на аздараўленне. І вось частка дзяцей застаецца займацца ў школе: калі адсутнічае палова (а то і большая частка) настаўнікаў-прадметнікаў.

Можна б знайсці на гэты час педагогаў, якія б замянілі настаўнікаў. Але ў пісьме Міністра адукацыі Рэспубліка Беларусь ад 12.06.1998 г. № 11-6/164 "Аб парадку і ўмовах прыцягвання педагагічных і іншых работнікаў, выязджаючых у месцы аздараўлення" прадугледжана толькі аплата працы настаўнікам, якія працуюць у санаторыі, і нічога ў тым пісьме не сказана аб аплаце за замену ўрокаў у школе.

Падобных пытанняў шмат, і спадзяемся, што яны будуць вырашацца.

Браніслава БАЙВЕР,
Слаўгарад.

Навіны

Рэалізуецца восем аўтарскіх праграм

Рэалізацыя віцебскай абласной праграмы "Выхаванне" ў сістэме прафтэхадукацыі дае свой плён. Створаны эксперыментальныя пляцоўкі, скарэкціраваны і зацверджаны аўтарскія праграмы.

Арганізавана абласная творчая лабараторыя "Выхаванне", у рабоце якой актыўны ўдзел прынялі спецыялісты ВНУ, абласных цэнтраў "Здароўе", "Нацыянальная культура", работнікі праваахоўных органаў, маладзёжных суполак. Абласная творчая лабараторыя аб'яднала ў сабе функцыі кансультацыйнага пункта, экспертнага савета, школы педагагічнага майстэрства. Склалася сістэма са строга вызначанымі функцыямі на ўсіх узроўнях арганізацыі выхаваўчай работы, з метадычным забеспячэннем усіх асноўных напрамкаў Канцэпцыі выхавання, з метадычнай вучобай педагагічных кадраў, з аб'яднаным банкам метадычных матэрыялаў і сцэнарыяў.

Сёння рэалізуецца 8 аўтарскіх праграм: "Здаровымі — у будучыню" (ПТВ № 28), "Падлетак і закон" (ПТВ № 53), "Чалавек і культура" (ПТВ № 176), "Самакіраванне – шлях станаўлення актыўнай жыццёвай пазіцыі" (Глыбоцкі прафесійны ліцэй), "Выбіраю прафесію" (ПТВ № 154), "Фарміраванне грамадзянскага стаўлення да сям'і" (Пастаўскі прафесійны ліцэй), "Псіхафізічнае развіццё падлеткаў" (Віцебскі прафесійна-тэхнічны каледж).

У гэтым навучальным годзе спіс каледжаў, якія маюць аўтарскія праграмы выхавання, дапоўніць ПТВ № 2 Полацка. Такім чынам, ахоплены ўсе напрамкі выхаваўчай работы: пытанні экалогіі, развіцця нацыянальнай культуры, праблемы здароўя навучэнцаў і іх псіхафізічнага развіцця, прававыя аспекты і абарона праваў дзіцяці, адносіны ў сям'і і грамадстве, прафесійная арыентацыя вучняў і развіццё нацыянальнай культуры. Усе напрацаваныя матэрыялы і методыкі сталі набыткам ПТНУ вобласці і выкарыстоўваюцца пры арганізацыі выхаваўчых мерапрыемстваў з навучэнцамі.

Высокую ацэнку гэтай рабоце даў рэспубліканскі семінар, праведзены на базе ПТВ вобласці. Але галоўнае — мы сталі працаваць супольна, калектыўна ствараць метадычнае забеспячэнне, вучыцца методыцы яго выкарыстання.

Аляксандр ПАЎЛАЎ,
дырэктар Віцебскага вучэбна-метадычнага Цэнтра прафесійнай адукацыі.

Створаны класы здароўя

Гэта аксіяматычна, што здаровы лад жыцця маладога пакалення – залог здароўя нацыі. На жаль, у эканамічных умовах, якія склаліся сёння, школьнікі часам не маюць рацыянальнага харчавання.

Не праводзяцца таксама агульнаўмацавальныя і антыстрэсавыя мерапрыемствы, не наладжваецца паўнавартасны адпачынак, што, у сваю чаргу, стварае фактар рызыкі ўзнікнення захворванняў страты здароўя.

Як сведчыць статыстыка, за апошняе дзесяцігоддзе ў рэспубліцы побач з дэмаграфічным крызісам назіраецца рост захворванняў дзяцей – у тым ліку за кошт эндакрыннай, страўнікава-кішэчнай, сардэчна-сасудзістай, алергічнай і анкалагічнай паталогіі. У сувязі з гэтым у апошнія гады фарміруюцца школы, класы, якія можна па праве назваць "школамі (класамі) здаровага ладу жыцця"(ЗЛЖ). Менавіта такі курс цяпер уведзены ў 320 школах краіны. 27 з іх знаходзяцца ў Мінску.

Нядаўна з мэтай вывучэння адносін школьнікаў да свайго здароўя і ладу жыцця Беларускім навукова-даследчым санітарна-гігіенічным інстытутам праведзена сацыяльна-гігіенічнае апытанне ў трох школах сталіцы – дзвюх агульнаадукацыйных і адной школе здаровага ладу жыцця.

Амаль усе апытаныя школьнікі лічаць, што найперш здароўе асабліва важнае для чалавека. 58 працэнтаў з іх хочуць мець здароўе для таго, каб не хварэць, 54 – каб дабіцца поспехаў у жыцці, 36 працэнтаў – каб быць прыгожымі, моцнымі.

Прасочваецца станоўчая тэндэнцыя, дынаміка стану здароўя вучняў малодшых класаў з улікам фарміравання навыкаў менавіта здаровага ладу жыцця. Як засведчылі даследаванні, у агульнаадукацыйнай школе лік здаровых школьнікаў (1-2 група здароўя) да 4-га года навучання зніжаецца на 53,4 працэнта, у той час як у школе ЗЛЖ – 28,5.Група рызыкі (дзеці, якія маюць морфа-функцыянальныя адхіленні) у звычайнай школе павялічылася на 32,2 працэнта, а ў школе ЗЛЖ – на 16,5.

Назіраюцца адрозненні і ў паказчыках гарманічнасці фізічнага развіцця вучняў. Так, у 1-4 класах ЗЛЖ яны значна вышэйшыя, чым у звычайных.

Аналізуючы дадзеныя анкетнага апытання, міжволі даводзіцца канстатаваць, што асновай здароўя з'яўляецца не толькі адсутнасць шкодных звычак, але і адносіны чалавека да сябе, да свайго здароўя, якое фарміруецца з дзяцінства.

Не лішнім будзе яшчэ раз нагадаць бацькам і настаўнікам пра тое, што здароўе школьнікаў залежыць ад прыдатных умоў навучання, побыту і адпачынку дзяцей.

Авяліна КРУКАВА,
загадчыца лабараторыі па гігіене дзяцей і падлеткаў Беларускага НДІ санітарыі і гігіены.

Эксперымент

Арыенцір на чалавечнасць

М.П.Осіпаву, прафесара з Брэсцкага дзяржаўнага універсітэта многія настаўнікі ведаюць з акцябрацка-піянерскіх гадоў, калі карысталіся яе парадамі наконт таго, як выхаваць сапраўдных ленінцаў. Час змяніў арыенціры ў выхаванні і нашыя погляды таксама. Сёння Марыя Пятроўна і яе каманда прапануюць іншую канцэпцыю выхавання, якая гучыць так – сацыяльна-тэхналагічная мадэль сістэмы школьна-сямейнага выхавання малодшых школьнікаў "Арыенцір".

Апрабацыя яе ўжо некалькі гадоў праходзіць у школах Брэстчыны і, мяркуючы па водгуках, практыкі вельмі задаволены работай навукоўцаў, за што і выказваюць ім сваю ўдзячнасць. Іх сумненні – а што, калі гэта будзе вяртанне ў мінулае, ці падыдзе методыка нашаму калектыву? – аказаліся марнымі. "Арыенцір" добра ўпісаўся ў школьнае жыццё.

Да эксперыменту брэстчан падключыліся і сталічныя школы. Сярэдняя школа № 162 Заводскага раёна вось ужо трэці год ідзе апрабацыя гэтай мадэлі. Першыя ўражанні настаўнікаў-пачаткоўцаў ад мадэлі: нарэшце з'явілася канкрэтная дапамога, калі не трэба нічога выдумляць; "Арыенцір" накіраваны на адукацыю бацькоў; сям'я і школа могуць быць партнёрамі. Самі навукоўцы пра сваю работу выказваюцца так, што, па-першае, яны імкнуліся адцягнуць увагу настаўніка ад педагогікі мерапрыемстваў (як кажуць, дзеля "птушачкі"); па-другое, навучыць яго мадэляваць выхаваўчы працэс, затым – пазнаёміць з тэхналогіямі, якія заснаваныя на сістэмна-дзейсным падыходзе да выхавання; і апошняе – далучыць настаўніка да інаватыкі. Навукоўцы таксама папярэджваюць, што нельга дэталёва кіравацца ўсім, што прапісана – настаўнік мае максімум свабоды і права выбару, "Арыенцір" жа дапамагае вызначыць толькі напрамак выхаваўчай дзейнасці.

У 162-ой школе так і зразумелі. Тут настаўнікі маюць звычку да ўсяго ставіцца творча. На першым, уводным, этапе апрабацыі мадэлі ім дапамог школьны псіхолаг – Святлана Міхайлаўна Смалярчук. Яна ўзяла на сябе тлумачальна-адукацыйную работу з бацькамі. Гэта былі розныя мерапрыемствы – семінары, трэнінгі, лекцыі. Бацькі пасля прызнаваліся, што сустрэчы з псіхолагам узбагачалі іх цікавай і карыснай інфармацыяй, іхнія ж дзеці станавіліся ім раднейшымі. Таму тут было вырашана стварыць відэатэку адукацыйных лекцый, каб любы бацька мог узяць касету і ў вольную гадзіну паглядзець яе.

Штодня дзіця, вяртаючыся са школы, звычайна чуе адно і тое ж: "А што ты сёння атрымаў? Колькі разоў цябе выклікалі на ўроках?" А хто пытаўся ў малога, што яно хоча чуць на самай справе? У школе правялі анкетаванне і даведаліся: дзеці жадаюць, каб маці сустракала іх ветліва, частавала нечым смачным. Каб тата прапанаваў схадзіць разам на вуліцу – пагуляць ці з'есці ў кафэ марожанае. І ў школе, і дома выхоўваюць аднолькава – толькі пытаюцца і патрабуюць справаздачы пра зробленае. Якім ў такім выпадку можна вырасці чалавек?

"Арыенцір" прапануе мадэляваць выхаваўчы працэс па сямі структурных праектах (а яны ў сваю чаргу падзяляюцца на блокі і модулі). Стрыжневым праектам з'яўляецца школа чалавечнасці. Дзіця трэба выхоўваць уважлівым, чулым, сардэчным, гуманным, ці як яшчэ сказаць — годным звання чалавека. У сучаснай пагоні за інтэлектуалізмам, на жаль, гэта часам забываецца.

Кожны дзень у класах ладзяцца розныя мерапрыемствы – калектыўна-творчыя справы, гульні, конкурсы. Але, як расказвае Ірына Іванаўна Шынковіч, намеснік дырэктара па пачатковых класах 162-ой школы, мерапрыемствы – у кожнага класа розныя. Педагогі – людзі са сваімі густамі. І каму больш падабаецца прырода, у таго ўхіл у выхаванні будзе ў гэты бок. Хтосьці цікавіцца літаратурай, таму дзеці ў такога настаўніка будуць шмат чытаць. Класныя пакоі - таксама непадобныя, аднак усе настаўнікі стараюцца прытрымлівацца парад аўтараў "Арыенціра" па афармленні класнага закуточка. Гэта могуць быць такія рубрыкі: нашыя справы; хутка ў класе; дарожка спраў; традыцыйныя даручэнні; віншуем; гэта цікава; для вас бацькі.

"Арыенцір" зацікавіў многіх настаўнікаў-пачаткоўцаў з 162-ой школы. У кожнай паралелі па два класы займаецца па мадэлі брэсцкіх вучоных. Тым больш што, паводле меркавання саміх настаўнікаў, пачынаць працу можна з любога класа. Лідзія Дарафееўна Гаўрылава, напрыклад, сваіх дзетак выхоўвае па "Арыенціры" з самага пачатку – з падрыхтоўчага класа. Зараз яе клас з дзіцячага садка перайшоў у школу, таму класны пакой іх выглядае пакуль пустым і безаблічным. Аднак гэта пакуль, бо, як паведамляе Лідзія Дарафееўна, праз месяц тут будзе ўсё блішчаць. Пра гэта паклапоцяцца бацькі. Для настаўніцы – яны сапраўдныя памагатары. Прыйшлі, паглядзелі, ацанілі і ўзяліся за працу. Справа Лідзіі Дарафееўны – выказваць пажаданні і прымаць гатовую работу. Але бацькі не адразу былі такімі камунікатыўнымі і лагоднымі. Прывёўшы сваіх дзяцей у падрыхтоўчы клас, яны дакладна падзялялі клопаты на свае і школьныя. Настаўніца кажа, што гэта "Арыенцір" пераарыентаваў дарослых. Сёння ніводнае свята ў класе не абыходзіцца без бацькоўскага ўдзелу. Тата і мама жывуць адным жыццём са сваім дзіцяткам. Бацькі адкрываюць у сабе розныя таленты і перадаюць іх сваім дзецям, а таксама іх сябрам і аднакласнікам. Цяпер сапраўды можна казаць пра адзіную моцную сям'ю, якая складаецца з саюзу школы і бацькоў.

Матэрыялы мадэлі "Арыенцір" можна выкарыстоўваць не толькі ў пазашкольных мерапрыемствах, але і на ўроках.

Ці змяніліся дзеці з прыходам у школу новай выхаваўчай сістэмы? Цяжка праверыць чалавека на выхаванасць. Але псіхолаг і завуч школы сцвярджаюць, што дзеці з эксперыметальных класаў – больш радасныя, добразычлівыя, з імі лягчэй наладзіць сувязь. І ёсць яшчэ адна дадатковая якасць "Арыенціра" – ён умацоўвае і захоўвае сем'і.

Святлана КІРСАНАВА.

За справу ўзялася фірма "Днепр"

Унітарнае кааператыўнае аграпрадпрыемства "Фірма "Днепр" вядомая сваімі справамі як на Магілёўшчыне, так і ў краіне. Эканамічнае становішча гаспадаркі дазваляе ёй ахапіць клопатам мясцовую Кадзінскую сярэднюю школу (Магілёўская раён).

Як паведаміў дырэктар школы Андрэй Заблоцкі, фірма садзейнічае навучальнай установе ў арганізацыі гарачага харчавання школьнікаў.Школьная сталоўка, па сутнасці, стала філіялам узорнай сталовай фірмы, дзе працуюць высокакваліфікаваныя кухары.

Загадчыца школьнай сталовай Наталля Матусевіч, вопытны спецыяліст, робіць усё магчымае, каб вучні атрымлівалі высокакаларыйныя па спажыўнасці абеды, да таго ж разнастайныя. Сацыяльны педагог школы з гэтай мэтай практыкуе папярэдняе апытанне вучняў. З улікам іх пажаданняў і складаецца меню.

Андрэй Барысавіч паінфарамаваў, што за харчаванне вучняў бацькі не плацяць: выкарыстоўваецца як датацыя дзяржавы, так і пэўны набор гародніны, які па рашэнні працоўнага калектыву фірмы адпускаецца бясплатна.

Дзякуючы фірме будынак школы падключаны да сістэмы цэнтральнага ацяплення гаспадаркі.

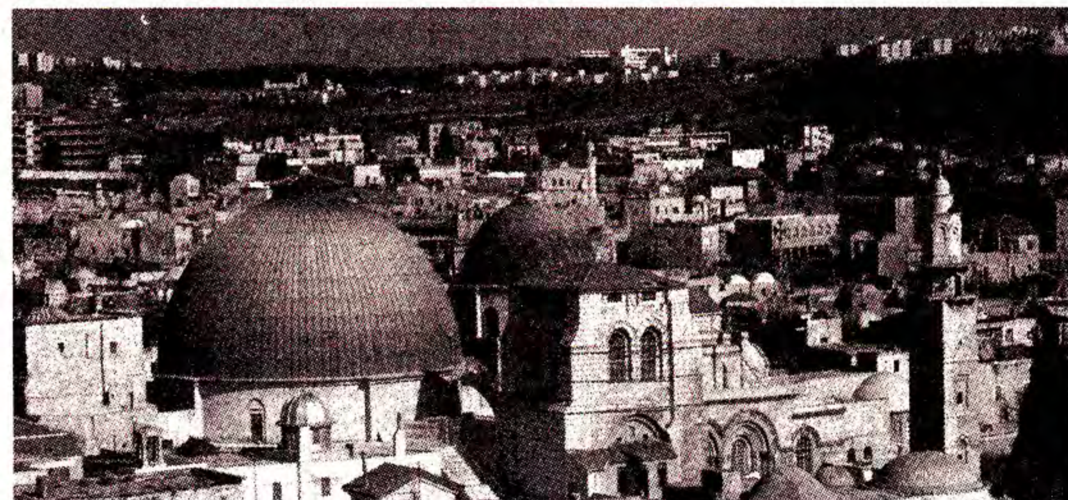
Наш кар.

Шалом, аднакласніца,
або Школьныя гарэзы ў Іерусаліме

Юлі Кацовіч 22 гады. Летам 1991 года, закончыўшы 6 класаў мінскай школы № 19, яна з маці і дзядулем эміргавалі ў Ізраіль. Ды засталася маёй сяброўкай — у лістах і рэдкіх тэлефанаваннях. Праз 10 гадоў Юля спраўдзіла сваю мару —вярнулася ў Мінск, праўда, як турыстка, на некалькі дзён. Наша з ёй гутарка — пра ізраільскую школу.

— *Якія былі твае першыя ўражанні ад ізраільскай школы?*

— Першыя тры гады былі для мяне вельмі складаныя. Пасля некалькіх месяцаў “школы для рускіх” (ульпана) я трапіла ў вельмі прыстойную іерусалімскую школу. Ніякія курсы іўрыта не маглі вынішчыць мой акцэнт. Я была адзіная “руская”, і ў мой бок былі скіраваны ўсе насмешкі і кпіны. У Ізраілі надзвычай шумныя дзеці. Там няма нават паняцця “павага да настаўніка”, няма дысцыпліны. 10 хвілін урока звычайна ідзе на тое, каб супакоіць клас, асабліва малодшы. А я была ціхоня, (гэта савецкая рыса...) Але гэта ж дапамагло мне: я падабалася настаўнікам і бясконца зубрыла, зубрыла... У выніку я засталася ў гэтай школе пасля 9 класа, а многія мае “ганіцелі” пасля “чысткі кадраў” пакінулі яе. Вучыцца да 12 класа звычайна застаюцца лепшыя вучні. Мне пашчасціла. Я апярэджвала аднакласнікаў па матэматыцы (дзякуючы мінскай школе), была першай па сачыненні (гэта асобны ўрок), але практычна не валодала англійскай мовай. У Ізраілі яе вывучэнне пастаўлена на вельмі высокі ўзровень.

— *Адукацыя ў Ізраілі платная?*

— За навучанне плата проста сімвалічная, па кішэні любому. А вось падручнікі вельмі дарагія. Шалёна. І ніякіх датацый, ільготаў — кроў з носа, а дастань.

— *Любімыя ўрокі ў дзяцей ёсць? Памятаеш, як у нас, — спевы, фізкультура?*

— Не, такога няма. Да фізкультуры сапраўды не трэба рыхтавацца, але яна мала для каго любімая з-за вялікай фізічнай нагрузкі. Не забывайся, нас рыхтавалі да арміі. Шчыра прызнацца, потым, у арміі, нагрузкі былі меншыя. Асабіста мне з урокаў падабалася псіхалогія, літаратура, сачыненне (аднойчы маё сачыненне нават чыталі па школьным радыё).

— *Твой самы вялікі поспех?*

— Выпускнікі акрамя ўрокаў і падрыхтоўкі да апошняга экзамена (багрута) рыхтуюць сваё ўласнае шоу на канец года. Наша было сапраўды выдатным. Нам дапамагаў дзядзька аднакласніка, вядомы ізраільскі рок-спявак. Мы ўвесь горад заклеілі налепкамі і рэкламай нашага свята. Мая самая вялікая школьная мара была таньчыць на выпускным шоу. І яна спраўдзілася! У нас быў сапраўдны балетмайстар, і шоу атрымалася проста казачным.

— *А як на ўроках вы забаўляліся і сваволілі?*

— Самае банальнае — спытацца ў настаўніка пасярод тлумачэння “а чаму?”. Настаўнік вымушаны адказаць. Як толькі ён спрабуе вярнуцца да ўрока, падымаецца наступны вучань і кажа: “А чаму?”. Гэтак можа працягвацца 40 хвілін, і настаўнік абавязаны тлумачыць.

А самае цікавае — традыцыйная абавязковая вайна паміж паралелямі 11-х і 12-х класаў. Такая, што мае маладзейшыя сяброўкі баяліся проста падняцца на свой паверх. Самая вялікая бітва двух паралеляў адбылася на прышкольнай вуліцы. Мы закідвалі адзін аднаго яйкамі і мукой. Уся вуліца была забруджана. Нам сапраўды “ўляцела” ад настаўнікаў, а вуліцу мы адмывалі некалькі гадзін. Пра гэты выпадак нават пісалі ў мясцовай газеце.

Яшчэ мы давалі хабар вартаўніку і ўночы абмотвалі ўсе паверхі школы (лесвіцы, лямпы, ручкі кабінетаў) туалетнай паперай. Аднойчы нашы хлопцы заклалі дзверы ў настаўніцкі пакой цэглай. Іншым разам мы за ноч размалёўвалі сцены школы. Прычым так прыгожа, што нам дазвалялі пакінуць малюнкі да канца нашай вучобы. Дарэчы, 12-я класы афіцыйна маюць права на свавольствы, але на наступны дзень павінны ўсё за сабой прыбраць. Выключэнне — замураваны настаўніцкі пакой. Школьнаму кіраўніцтву давялося выклікаць брыгаду каменшчыкаў.

Гэта не хуліганства. Гэта — традыцыя. Усе ведаюць “вінаватых”, але ніхто нікога не карае. Хіба што за яйкі з мукой нам уляцела. Людзі, якія жывуць на прышкольнай вуліцы, не пацярпелі з-за нас.

Усе нашы гісторыі і войны знятыя на відэа. Кожны год у Ізраілі праходзіць конкурс школьных фільмаў. Наш фільм заняў першае месца. Так яшчэ ніхто не гарэзіў.

— *Гэты фільм — ваш своеасаблівы школьны альбом?*

— Не, але альбому нас ёсць таксама. Незвычайны. Кожны клас стараецца як толькі можа. Альбом складаецца з лістоў да настаўніка і ад настаўніка — вучням. У нашым альбоме Маленькі Прынц прылятаў на планету кожнага вучня, гутарыў з ім, пакідаў свае заўвагі. Гэта альбом-казка.

— *Ты некалі шкадавала, што не заканчвала школу разам са мной. Але цяпер зайздросціць пачынаю я.*

— Не трэба. Цябе пасля школы не чакала армія, магчымая вайна, частыя тэракты.

— *Школа, армія... А вышэйшая адукацыя?*

— Пасля арміі маладыя людзі звычайна працуюць год ці два, каб зарабіць на універсітэт. У гэты час некаторыя пераздаюць свой псіхаметрычны тэст (яго здаюць пры універсітэце звычайна пасля прыватных курсаў). Менавіта ён, а таксама адзнака за багрут (выпускны школьны экзамен) стане (або не стане) пропускам да вышэйшай адукацыі. Вельмі папулярныя сёння прафесіі біёлага, хіміка, псіхолага. Самая ж прэстыжная адукацыя — юрыдычная і журналісцкая. Я вывучаю ва універсітэце сучасную англійскую мову.

— *Твая радзіма — толькі Ізраіль?*

— Яшчэ тыдзень таму я была ўпэўнена, што так. Вядома, я патрыётка. У выпадку вайны я не буду ўцякаць, а пайду ў армію. Але я вярнулася ў Мінск і зразумела, што нейкая частка маёй душы, значная частка, назаўсёды засталася тут. Мінск — маё дзяцінства і палова маёй душы. Я думала, што пасля гэтай паездкі я супакоюся яшчэ гадоў на 10. Але цяпер упэўнена: я вярнуся праз пару гадоў, чакай.

Гутарку вяла Крысціна ПУЧЫНСКАЯ.

НА ЗДЫМКАХ: панарама Іерусаліма; Святыня Кнігі.

Коратка пра рознае

На голым кампусе

Амаль 1,8 млн. амерыканскіх юнакоў і дзяўчат упершыню пачалі ў новым навучальным годзе навучанне ў каледжах ЗША, пасяліўшыся ў кампусах — студэнцкіх гарадках. Самастойнасць жыцця без пастаяннага кантролю з боку бацькоў, безумоўна, прыцягальная для маладых людзей, якія лічаць сябе зусім дарослымі. Але ўсё-такі ці шкадуюць яны аб чым-небудзь, што пакінулі за сценамі навучальнай установы?

Як высветлілася, большасць студэнтаў, нягледзячы на радасныя перспектывы самастойнасці, шкадуюць аб расставанні са сваімі блізкімі. Згодна з данымі апытання, апублікаванымі ў газеце “Крысчэн саенс монітар”, сумуюць па сям'і 33 працэнты яго ўдзельнікаў. Яшчэ 20 працэнтаў заявілі, што ім будзе неставаць іх сяброў, з якімі яны раней праводзлі вольны час. 9 працэнтаў сказалі, што больш за ўсё будуць адчуваць адсутнасць ежы дамашняга прыгатавання, і столькім жа — 9 працэнтам — не падабаецца, што цяпер ім давядзецца займацца мыццём бялізны, чаго яны не рабілі раней. Пра асобнуную ванну з душам будуць марыць 6 працэнтаў студэнтаў, якія пераехалі ў кампус.

Цынічнымі, але затое шчырымі ў ходзе апытання аказаліся 4 працэнты рэспандэнтаў. Па іх словах, яны будуць шкадаваць толькі пра адно — ім больш не ўдасца вымагаць грошы ў бацькоў.

Хто навучыць... роднай мове?

Для многіх першакласнікаў у школах Франкфурта-на-Майне нямецкая мова з'яўляецца замежнай. Гэта натуральна: “майнская метраполія” з насельніцтвам каля 700 тысяч чалавек — самы шматнацыянальны горад Германіі. Там пражываюць выхадцы амаль са 100 краін свету. Доля іншаземцаў ужо даўно перавысіла 35-працэнтны бар'ер, што стала самым высокім паказчыкам для германскіх гарадоў. Для параўнання: у Штутгарце налічваецца 24,1 працэнта іншаземцаў, у Мюнхене — 23,6, у Кёльне — 20,5, у Дзюсельдорфе —19,2, у Берліне — 12,9 працэнта.

У выніку ў кожнай трэцяй са 155 франкфурцкіх школ доля дзяцей іншаземцаў перавышае 50 працэнтаў. А ў федэральнай зямлі Гесэн, дзе ахвотна селяцца імігранты, такіх школ налічваецца больш за сто. Пры гэтым многія дзеці іншаземцаў пачынаюць вывучаць нямецкую мову толькі ў школе. Як правіла, яны жывуць сваімі этнічнымі абшчынамі, рэдка сябруюць са сваімі нямецкімі равеснікамі.

Магазіны, кафэ і клубы, а таксама спадарожнікавае тэлебачанне, якое дазваляе глядзець перадачы сваёй гістарычнай радзімы, — усё гэта стварае ілюзію “маленькага Стамбула” на берагах Майна і не садзейнічае інтэграцыі.

Для пераадолення гэтай тэндэнцыі ўлады Франкфурта ўвялі ў гарадскіх школах дадаткова 300 ставак для выкладчыкаў, якія будуць навучаць дзяцей-іншаземцаў нямецкай мове. У 10 школах гэтай катэгорыі вучням аказваецца дапамога ў выкананні дамашніх заданняў, а ў 95 нават вядзецца выкладанне часткі прадметаў на роднай мове дзяцей. Адначасова робіцца спроба далучыць да вывучэння нямецкай мовы і бацькоў вучняў. У двух дзесятках школ ужо дзейнічае праграма “Мама вучыць нямецкую мову”.

Актуальнасць праблемы падкрэсліваюць і даныя дэмаграфічных даследаванняў: пры прадаўжэнні такой тэндэнцыі праз 15 — 20 гадоў у Германіі з'явяцца гарады, у якіх іншаземцы будуць складаць больш паловы жыхароў. І Франкфурт-на-Майне можа стаць у гэтым спісе першым.

Колькі каштуе дзіця

Дзіця, якое нарадзілася ў мінулым годзе ў ЗША, “абыдзецца” сваім бацькам да 17-гадовага ўзросту прыкладна ў 165 тысяч 630 долараў. З улікам інфляцыі гэтая сума перавысіць 233 тысячы долараў. Такія новыя ацэнкі выдаткаў сярэдняй амерыканскай сям'і на ўтрыманне аднаго дзіцяці, абнародаваныя Міністэрствам сельскай гаспадаркі ЗША.

Яны складаюцца ўжо 40 гадоў і служаць важнай падмогай, у прыватнасці, для службаў сацыяльнага забеспячэння і судоў — напрыклад, пры вырашэнні пытанняў аб усынаўленні, назначэнні аліментаў і г.д. У 1960 годзе выгадаваць дзіця да 17 гадоў “каштавала” ў ЗША амаль на парадак менш — каля 25 тысяч 230 долараў. Праўда, у рэальных цэнах павелічэнне затрат за гэты перыяд было не такое вялікае — прыкладна 13 працэнтаў.

Зразумела, сума расходаў залежыць ад агульнага дастатку сям'і. У бедных сем'ях яна ніжэйшая за сярэдні паказчык — 12 1тысяча 230 долараў за 17 гадоў, у багатых — істотна вышэйшая (241 тысяча 770 долараў у цэнах мінулага года). Да таго ж доўгатэрміновыя прагнозы не вельмі дакладныя. Таму для спецыялістаў у ЗША найбольшую цікавасць уяўляе сума расходаў на год. У 2000 годзе яна склала для сям'і, якая ўключае двух бацькоў з сярэднім узроўнем даходаў, ад 8 тысяч 740 да 9 тысяч 860 долараў у залежнасці ад узросту дзіцяці.

Сярод складнікаў гэтай сумы амерыканскія спецыялісты ставяць на першае месца затраты на жыллё — каля 33 працэнтаў. Цікава, што і 40 гадоў назад гэты паказчык быў практычна тым жа — 32 працэнты. Істотна знізіліся расходы на харчаванне — з 24 да 18 працэнтаў агульнай сумы. Затое дзіцячыя сады і школы патрабуюць цяпер значна большых выдаткаў — 10 працэнтаў супраць 1 у 1960 годзе.

Падрыхтаваў Ігар КАНДРАЛЬ.

Па старонках Інтэрнета

Ці патрэбныя “корачкі” ў Расіі?

Згодна з дадзенымі апошняга профільнага сацыялагічнага апытання, вышэйшая адукацыя ў Расіі сёння каціруецца даволі высока. Так, 74% рэспандэнтаў сказалі, што наяўнасць вышэйшай адукацыі — надзвычай важная ўмова дасягнення жыццёвага поспеху, і толькі 23 % лічаць гэты фактар неістотным. У апытаных ва ўзросце да 35 гадоў суадносіны па гэтым пытанні складаюць адпаведна 80 і 15%. Звыш 60% апытаных гатовыя патраціць значныя фінансавыя сродкі на адукацыю дзяцей і ўнукаў. Сярод моладзі і дзяцей сярэднягя ўзросту гэтая лічба складае 73%. Большасць прадстаўнікоў старэйшага пакалення лічыць, што вучоба не павінна спалучацца з выдаткамі для студэнтаў і іх сем'яў.

Выбіраючы паміж ранім працаўладкаваннем і навучаннем у ВНУ, абсалютная большасць расіян (80%) аддае перавагу апошняму варыянту, нават з улікам неабходнасці плаціць грошы за адукацыю.

Адносна патрэбнай колькасці дыпламаваных спецыялістаў погляды разыходзяцца. Крыху больш за трацiну апытаных лічыць, што людзей з дыпломамі ВНУ у краіне не хапае, 23 % упэўеныя ў адваротным, а 18% мяркуюць, што спецыялістаў — якраз столькі, колькі трэба.

Школьнікі будуць вывучаць творчасць Джона Ленана

У праграму англійскіх школ уключана вывучэнне творчасці аднаго з найвядомейшых музыкантаў XX стагоддзя — лідэра гурта “Бітлз” Джона Ленана. Гэтая тэма будзе часткай курса, які займаецца вывучэннем сацыяльных і тэхналагічных змяненняў, што адбыліся ў Вялікабрытаніі і свеце з 1930 года.

Школьнікі будуць знаёміцца з музычнай і паэтычнай творчасцю Ленана, яго біяграфіяй. Разам са станоўчымі момантамі настаўнікі будуць звяртаць увагу падлеткаў на згубны ўплыў ужывання наркотыкаў на жыццё музыканта, аналізаваць факты яго эпатажных паводзін, нестандартныя погляды на сацыяльныя адносіны і грамадскую мараль. У вучняў некаторых школ з'явіцца выбар, што вывучаць: урокі другой сусветнай вайны альбо біяграфіі знакамітых суайчыннікаў.

Сезон палявання на праграмістаў

За мінулы год попыт і прапанова на рынку працы праграмістаў і сістэматэхнікаў яшчэ больш адышлі ад кропкі раўнавагі. Аднак ужо да снежня чакаецца агульнае зніжэнне патрабаванняў да камп'ютэршчыкаў з адначасовым павышэннем зарплат, што адкрые чарговы сезон “палявання за галовамі праграмістаў”.

Разам з тым, попыт на расійскіх праграмістаў унутры краіны — нашмат ніжэйшы, чым на Захадзе. Дзякуючы прэстыжу расійскай вышэйшай адукацыі, перамогам айчынных студэнтаў на алімпіядах ўсё больш прадпрыемстваў ЗША і Заходняй Еўропы праяўляюць цікавасць да спецыялістаў з Расіі і СНД. Многія Еўрапейскія і амерыканскія кампаніі адкрылі ў Расійскай Федэрацыі офісы па аўтсорсінгу і афшорныя фірмы.

Згодна з дадзенымі кампаніі Brunswick Warburg, у 1999 годзе ў Расіі ў афшорных паслугах па праграмаванні было задзейнічана 70 млн. USD. Пры гэтым штогод сума павялічваецца прыкладна на 50%.

У той жа час заходні бізнес з насцярожанасцю ставіцца да расійскіх афшорных прадпрыемстваў. Такая асцярожнасць выклікана, у першую чаргу, частымі выпадкамі няздольнасці з боку расійскіх партнёраў выконваць умовы кантрактаў, няўмелым фінансавым кіраваннем, культурнымі бар'ерамі і іншымі асаблівасцямі айчыннага менеджменту.

“Дысцыпліна ў расійскіх афшорных кампаніях — асноўная праблема для заходніх бізнесменаў,” — лічыць генеральны дырэктар кадравага агенцтва “Аркадия” Юрый Іваноў. Асноўная прычына гэтага, на яго думку, у тым, што айчынныя ВНУ, пры дастаткова высокім узроўні тэхнічнай падрыхтоўкі, абсалютна не даюць навыкаў методык распрацоўкі, умення працаваць у камандзе. У заходніх жа універсітэтах, побач з чыста прафесійнымі ведамі, значную ўвагу надаюць і навыкам калектыўнай працы.

Заходнія фірмы набіраюць расійскіх спецыялістаў у асноўным з-за таннасці рабочай сілы і нядрэннага ўзроўню тэхнічнай падрыхтоўкі. Айчынныя кадры — менш патрабавальныя і зашораныя, яны могуць эфектыўна працаваць у экстрэмальных, няштатных сітуацыях.

Педінстытут рыхтуе афіцэраў

Створаная ў верасні 1979 года ваенная кафедра Расійскага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя А.І.Герцэна у Санкт-Пецярбургу штогод рыхтуе больш за 100 афіцэраў-псіхолагаў, многія з якіх праходзяць службу ў розных сілавых структурах.

Як лічыць загадчык кафедры палкоўнік Аляксандр Ліхнікевіч, тут, акрамя навучання студэнтаў, можна было б ажыццяўляць і падрыхтоўку намеснікаў камандзіраў па выхаваўчай рабоце з насельніцтвам у зоне ўзброеных канфліктаў.

Настаўнікі атрымаюць Інтэрнет-адукацыю

У верасні пачаліся рэгулярныя заняткі ў новым вучэбным камп'ютэрным цэнтры бясплатнай Інтэрнет-адукацыі па праграме “Навучанне настаўнікаў-прадметнікаў”.

Цэнтр быў адкрыты 31 жніўня 2001 г. Усеукраінскім дабрачынным фондам “Інфармацыйнае таварыства Украіны” з мэтай павышэння эфектыўнасці школьнай адукацыі.

Праграма разлічана на настаўнікаў інфарматыкі, настаўнікаў-прадметнікаў, прадстаўнікоў адміністрацый школ. Удзел у ёй у якасці слухачоў прымаюць і выкладчыкі шэрагу іншых навучальных устаноў.

Курс уключае ў сябе базавы і паглыблены этапы і прадугледжвае засваенне настаўнікамі навыкаў работы з персанальным камп'ютэрам, Web-дызайну, працы ў Інтэрнеце, выкарыстання інфармацыйных тэхналогій у адукацыі.

Першы на Украіне інстытут біяэтыкі

21 верасня 2001 года ў Львове адчыніў дзверы першы на Украіне інстытут біяэтыкі імя Я. Базылевіча. Установа створана на базе Львоўскага філіяла украінскай акадэміі дзяржаўнага кіравання пры Прэзідэнце Украіны і Інстытута біяэтыкі Рымскага універсітэта імя А. Джэмелі.

Мэтай стварэння інстытута з'яўляецца ўкараненне ў жыццё прынцыпаў біялагічнай медыцыны і хрысціянскай этыкі, што, на меркаванне аўтараў праграм, дазволіць чалавеку знайсці і асэнсаваць сваё месца ў грамадстве. Навучацца на курсах Інстытута біяэтыкі будуць прадстаўнікі органаў мясцовай улады і самакіравання, грамадскіх арганізацый.

Акруговы педсавет у Ханты-Мансійску

У Ханты-Мансійску адбыўся педсавет Уральскай федэральнай акругі. У ім узялі ўдзел кіраўнікі самага рознага ўзроўню — ад начальніка акруговага ўпраўлення навукі і адукацыі да загадчыкаў дзіцячых садкоў. Былі запрошаны таксама прадстаўнікі адукацыйнай навукі, метадысты, пераможцы прафесійных конкурсаў. Сярод асноўных пытанняў, якія абмяркоўваліся падчас мерапрыемства — шляхі рэфармавання адукацыі, матэрыяльна-фінансавае становішча, роля маральна-псіхалагічных фактараў у выхаванні дзяцей.

Будзе створаны адзіны адукацыйны Інтэрнэт-партал

На Першай усерасійскай навукова-практычнай канферэнцыі “Расійская школа і Інтэрнет”, якая адбылася ў Санкт-Пецярбургу, міністр адукацыі Расійскай Федэрацыі Уладзімір Філіпаў распавёў пра план стварэння адзінага Інтэрнет-партала, даступнага ўсім сярэднім навучальным установам краіны. Філіпаў таксама высока ацаніў дзейнасць Федэрацыі Інтэрнет-адукацыі па стварэнні рэгіянальных цэнтраў у рамках праекта “Поколение. Ru” і паведаміў, што Мінадукацыі мае намер ўзяць гэты вопыт на ўзбраенне.

На сённяшні дзень “Поколение. Ru” ужо мае 16 рэгіянальных цэнтраў Інтэрнет-адукацыі і больш за 8 тысяч настаўнікаў, якія прайшлі ў іх курс навучання. Да 2005 г. колькасць такіх цэнтраў павінна ўзрасці да 50. Наступным крокам у развіцці Інтэрнет-адукацыі Уладзімір Філіпаў назваў распрацоўку электронных падручнікаў па ўсіх школьных прадметах. Конкурс на іх стварэнне будзе аб'яўлены Міністэрствам адукацыі ў І паўгоддзі 2002 г. Акрамя Ул. Філіпава, у канферэнцыі, якую арганізавалі Міністэрства адукацыі і Федэрацыя Інтэрнет-адукацыі, узялі ўдзел віцэ-спікер Дзяржаўнай думы І. Хакамада, прэзідэнт кампаніі “ЮКОС” М. Хадаркоўскі, кіраўнікі і спецыялісты галіны адукацыі.

У Кіеве выберуць лепшага студэнта

У кастрычніку пачаўся першы тур конкурсу “Студэнт Кіева — 2001”, які ўжо ў чацвёрты раз праводзіцца сярод студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў украінскай сталіцы.

Па словах прэзідэнта грамадскага фонду Святога Андрэя Першапакліканага Анатоля Каваленкі, плануецца, што ў конкурсе возьме ўдзел звыш 1 тысячы студэнтаў з 40 сталічных ВНУ, як дзяржаўнай, так і недзяржаўнай формы ўласнасці.

Губернатар узнагародзіў настаўнікаў

За прафесійны і творчы ўклад у развіццё народнай адукацыі Маскоўскай вобласці губернатар Барыс Громаў заахвоціў 100 лепшых работнікаў школ і ВНУ сваімі імяннымі прэміямі, памер кожнай з якіх складае 100 мінімальных заработных плат. Такая акцыя праведзена ўпершыню. Сярод узнагароджаных — педагогі ліцэя Каломны, Лукер'інскай і Праваднікоўскай сярэдніх школ, шэраг выкладчыкаў — прафесараў Каломенскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута.

Гарадскія настаўнікі пойдуць у армію

Пытанне, служыць ці не служыць у войску, для выпускнікоў педагагічных ВНУ больш “неактуальнае”. Радзіма вырашыла цвёрда — служыць. Напрыканцы мінулага тыдня Дзяржаўная Дума Расіі адхіліла ў першым чытанні законапраект, які прадугледжвае адтэрміноўку ад службы ў арміі дадатковым катэгорыям маладых настаўнікаў. Узяць у рукі ўказку замест аўтамата педагогі прызыўнога ўзросту змогуць толькі тады, калі пойдуць у глухія вясковыя школы.

Законапраект быў перададзены ў парламент яшчэ мінулай вясной. Распрацоўшчыкі прапаноўвалі не забіраць у армію настаўнікаў незалежна ад месца работы. Сёння перспектыва трапіць у армію не пагражае толькі вясковым настаўнікам, гараджане ж павінны выконваць свой вайсковы абавязак у поўным аб'ёме.

Шанцаў у гэтага праекта амаль не было. Думскі камітэт па абароне, вядомы сваёй непрыязнасцю да любых армейскіх адтэрміновак, заняў жорсткую пазіцыю і рэкамендаваў парламентарыям адхіліць папраўкі. Паводле меркавання членаў камітэта, іх прыняцце канчаткова разбурыла б усю сістэму сельскай адукацыі. “Мы лічым, што прыняцце праекта выклікала б масавы адток настаўнікаў з вёскі, — сказала кансультант апарата камітэта Таццяна Андрэева. — Сутнасць адтэрміноўкі для сельскіх педагогаў у тым, каб падтрымаць менавіта вясковую адукацыю. У дадзеным выпадку эффект быў бы супрацьлеглым. Відавочна, што многія сельскія настаўнікі, атрымаўшы ільготу, адразу накіраваліся б на працу ў горад.”

У выніку за прыняцце папраўак прагаласавалі 184 дэпутаты пры неабходных 226. І тым, хто закончыў ВНУ ў бягучым годзе давядзецца выбіраць: альбо сеяць “разумное, доброе, вечное” ў вясковым глушы, пакуль не стукне 27 гадоў, альбо 2 гады ўдасканальваць майсэрства страявога кроку.

Атрымаць адукацыю, не выходзячы з дому

Гэта стала магчымым дзякуючы рэалізацыі праекта ТЭМПУС, тэхнічнае садзейнічанне ў рэалізацыі якога аказваюць прадстаўнікі Еўрапейскага Саюза. Згодна з планам, універсітэты-партнёры краін Каспійскага мора і буйнейшыя еўрапейскія ВНУ будуць звязаны ў адзіную камп'ютэрную сетку, каардынацыйны цэнтр якой знаходзіцца ў Астраханскім дзяржаўным тэхналагічным універсітэце. Студэнты з дапамогай Інтэрнета змогуць тут атрымліваць адукацыю па такіх прадметах як прыкладная матэматэка, менеджмент, рэклама, фінансы і крэдыт. Прычым, абсалютна бясплатна.

Па словах віцэ-губернатара вобласці Ірыны Радненка, паўтары месяцы таму на сустрэчы ў Іране прадстаўнікі Асацыяцыі ўніверсітэтаў прыкаспійскіх дзяржаў падпісалі пагадненне аб стварэнні віртуальнага універсітэта краін-суседзяў. У Расіі адпаведныя класы будуць створаны ў іншых навучальных установах Астраханскай вобласці, а таксама — у Дагестане і Калмыкіі. І магчыма, ужо напрыканцы кастрычніка ў дыстанцыйны ўніверсітэт паступяць першыя студэнты.

Падрыхтаваў Уладзімір МАТУСЕВіч

Дзень школьных бібліятэк

Заявілі аб сабе таленты

Так здарылася, што Дзень бібліятэкі ў Беларусі адзначаюць 15 верасня. Але існуе ў міжнародным календары дзень, да якога маюць непасрэднае дачыненне бібліятэкары школ.

Для Міжнароднага дня школьных бібліятэк быў абраны трэці панядзелак кастрычніка – у 2001 годзе ён прыпадае на 15 кастрычніка.

Бібліятэкары школ звычайна імкнуцца адзначыць гэты дзень. Гэта можа быць першая экскурсія ў бібліятэку для самых малодшых і справаздача на бацькоўскім сходзе, рэклама інфармацыйных паслуг для педагогаў школы і прэзентацыя адкрытага доступу, сустрэча з мясцовым карэспандэнтам і школьным бібліятэкарам-ветэранам, конкурс праектаў "Бібліятэка нашай школы праз трыццаць гадоў", адкрыццё чытальнай залы і агульнагарадское свята школьных бібліятэкараў.

Формы святкавання гэтага дня могуць быць самымі разнастайнымі, але ўсе яны павінны дапамагчы звярнуць увагу шырокіх колаў грамадскасці на стан і сацыяльную значнасць школьных бібліятэк. Сёння трэба рабіць усё магчымае, каб гэты святочны дзень стаў нагодай адзначыць лепшы вопыт людзей, якія ў гэтай сістэме працуюць.

Упершыню агульнагарадское Свята школьных бібліятэк Мінска было праведзена 14 чэрвеня 2001 года ў актавай зале спецыялізаванай школы № 14. Там сабраліся лепшыя бібліятэкары мінскіх школ і ганаровыя госці. У атмасферы сяброўства і аднадумства дзве з паловай гадзіны прамільгнулі незаўважна.

Свята засведчыла, што ў прафесійнай супольнасці бібліятэкары школ пры большай актыўнасці здольны заняць сваё пачэснае месца. Прыемна было бачыць прадстаўнікоў разнастайных арганізацый, якія працуюць сумесна са школьнымі бібліятэкамі: Акадэміі паслядыпломнай адукацыі, Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, Рэспубліканскай навукова-педагагічнай бібліятэкі, дзіцячых бібліятэк горада, інстытутаў павышэння кваліфікацыі, устаноў адукацыі Мінска і вобласці, гарадскога ўпраўлення адукацыі, рэдакцыі часопіса "Бібліятэка прапануе", выдавецкага таварыства "Красікапрынт".

Вядучымі свята былі супрацоўнікі навукова-метадычнага аддзела Рэспубліканскай навукова-педагагічнай бібліятэкі Таццяна Сяргеева і Людміла Несцяровіч. Ім актыўна дапамагала Святлана Ціманюк, загадчыца кабінета бібліятэказнаўства Мінскага гарадскога інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кіруючых кадраў і спецыялістаў адукацыі. Але асноўнымі дзейнымі асобамі свята былі бібліятэкары школ Мінска і спецыялісты раённых аддзелаў адукацыі, якія курыруюць работу школьных бібліятэк.

Згодна са сваім функцыянальным абавязкам гэтыя работнікі павінны адказваць толькі за вучэбныя фонды. Але практычна яны вымушаны браць на сябе адказнасць за агульны стан школьных бібліятэк раёна. Больш таго, разумеючы праблемы, яны імкнуцца забяспечыць і павышэнне кваліфікацыі праз арганізацыю семінараў, вывучэнне стану, распаўсюджванне лепшага вопыту і г.д. На жаль, у большасці раённых аддзелаў адукацыі лічыцца, што рабіць усё гэта трэба на грамадскіх пачатках. Тое, за што не плоцяць грошы, уяўляецца нязначным. Часцей яно так і атрымліваецца.

Тым больш удзячнасці заслугоўваюць спецыялісты – тыя, хто рэальна дапамагае школьным бібліятэкарам здзейсніць пераўтварэнні, якіх патрабуе стан сучаснай адукацыі.

Неабходна адзначыць таленавітасць супрацоўнікаў школьных бібліятэк сталіцы. Гучалі вершы, напісаныя гэтымі людзьмі, кранала сэрцы цудоўнае выкананне рамансаў, гучны смех выклікалі мініяцюры па матывах жыцця школьных бібліятэк. Кожны ўдзельнік асобна і ўсе разам дапамаглі стварыць надзвычай цёплую атмасферу. Для тых, хто выходзіў на сцэну, былі падрыхтаваны маленькія падарункі.

І вось адбылося.
Удзячны вам шчыра,
Хоць і не ўсё было добра,
магчыма.
Аднак засталося цяпло,
і паверце,
За гэта вам дзякуй
ад шчырага сэрца.

Свята атрымалася. Але было б дзіўна, калі б яно не выклікала жадання прааналізаваць уражанні, выказаныя арганізатарам ужо пасля ўдзячных слоў. Прапановы і заўвагі больш садзейнічаюць удасканаленню.

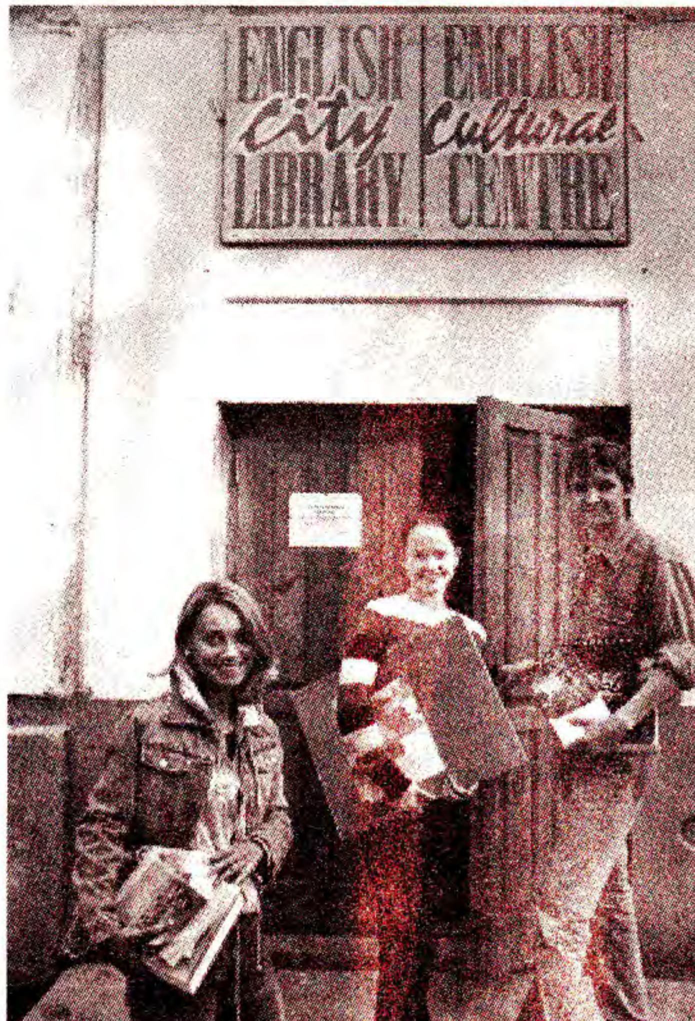
Важна, каб вопыт гарадскога свята школьных бібліятэк Мінска змаглі скарыстаць іншыя. Тады святкаванне Міжнароднага дня школьных бібліятэк у Беларусі будзе ўпрыгожана вельмі сімпатычнымі вечарынамі. Некалькі практычных парад, выпрацаваных на падставе нашага вопыту.

Прысутнасць афіцыйных асоб раённых ці гарадскіх уладаў надасць святу высокі статус. Запрашэнне прадстаўнікоў аддзела ці ўпраўлення адукацыі трэба лічыць абавязковым, бо адна з задач мерапрыемства – садзейнічаць фарміраванню пазітыўнага іміджу школьнай бібліятэкі. На вялікі жаль, недапушчальна часта пра школьных бібліятэкараў проста забываюць, таму ўвага з боку кіраўніцтва будзе дадатковым стымулам.

Сёння прыстойная бібліятэка ў школе – гэта ў значнай меры дасягненне кіраўніка. Нездарма на старонках расійскай перыёдыкі распаўсюджваюць пра канцэпцыі развіцця сваіх бібліятэк часцей дырэктары школ і іх намеснікі. У нас кіраўнікі, які сур'ёзна займаецца бібліятэкай, хутчэй выключэнне. Таму проста недапушчальна, каб дзейнасць гэтых людзей не была адзначана. Рост колькасці такіх кіраўнікоў непазбежны, але адзначэнне лепшых дапамагае паскарэнню гэтага росту.

Як мала цэнім мы канкрэтнага чалавека, што працуе ў школьнай бібліятэцы! Вось прыклад, які прымушае задумацца: вышэйшая прафесійная адукацыя, шматгадовая праца; у бібліятэцы – адкрыты доступ, высокі ўзровень камп'ютэрызацыі; тут – база павышэння кваліфікацыі спецыялістаў бібліятэк школ горада і вобласці; неадназовыя публікацыі пра вопыт работы як у Беларусі, так і ў Расіі,... за 22 гады чалавека ўпершыню (!) адзначылі – граматай раённага аддзела адукацыі. Хочацца спадзявацца, што Міжнародны дзень школьных бібліятэк стане для бібліятэк Беларусі добрай нагодай, каб адзначыць лепшых спецыялістаў, бо ў школах іх засталося ўсё менш.

Л.САДОЎСКАЯ.

Першая і пакуль адзіная ў рэспубліцы бібліятэка замежнай літаратуры адкрылася ў Віцебску. Яна створана на базе кніжнага фонду грамадскага аб'яднання "Англійскі літаратурны цэнтр". У бібліятэцы каля 9 тысяч кніг – гэта навуковая, вучэбная, энцыклапедычная і мастацкая літаратура.

НА ЗДЫМКАХ: задаволеныя новай бібліятэкай студэнты Святлана Віннік, харэограф Лідзія Мігут і студэнт Аляксей Голубеў; бібліятэкар Ларыса Арбузава.

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БЕЛТА.

Бібліятэкар-педагог

Чытанне лечыць

Сярод мноства сацыяльных праблем, якія патрабуюць неадкладнага вырашэння, бадай, адной з самых актуальных з'яўляецца неабходнасць рэфармавання сучаснай навучальнай установы. Абумоўлена гэта тым, што ад паспяховага правядзення рэформы залежыць развіццё нашай рэспублікі і нацыі.

Будучыня – гэта перш за ўсё сённяшнія вучні агульнаадукацыйных школ і прафесійна-тэхнічных вучылішчаў. Іх маральная аснова, культурны ўзровень, крытэрыі каштоўнасцей, якімі яны будуць кіравацца ў сваіх думках, дзеяннях і учынках, шмат у чым могуць вызначыць напрамак сацыяльнай дзейнасці. Прагрэс беларускай нацыі магчымы толькі ў тым выпадку, калі дзейнасць будзе стваральнай, накіраванай на адраджэнне нацыянальнай культуры і прыярытэт агульначалавечых каштоўнасцей.

Сярод маладых людзей, а часам і не толькі маладых, існуе даволі пашыранае меркаванне, што мэтай выхавання ў новым грамадстве павінна стаць менавіта фарміраванне якасцей, якія дапамагаюць дасягнуць поспеху. У нейкай меры гэта справядліва. Нашым дзецям жыць у новым свеце, у якім ім трэба знайсці сваё месца. Мы ўсе нясём адказнасць за тое, каб малады чалавек за парогам вучылішча не адчуваў сябе падманутым і непатрэбным. Нас да гэтага абавязвае сумная статыстыка трагічных расчараванняў маладых.

У гэтым кантэксце ўзнікае неабходнасць пошуку месца бібліятэкі прафесійна-тэхнічнага вучылішча ў грамадстве ў цэлым і новай ролі бібліятэкара ў рамках калектыву навучальнай установы. У кароткі прамежак часу дзейнасць бібліятэкара ў вучылішчы змянілася кардынальна: ад чалавека, які выдае кнігу, што само па сабе высакародна, да бібліятэкара-педагога. І сёння неабходна занава асэнсаваць і напоўніць новым зместам само паняцце педагагічнай функцыі бібліятэкі адукацыйнай установы, якая прымае актыўны ўдзел у вучэбным і выхаваўчым працэсе. З'яўляючыся неад'емнай часткай вучылішча, бібліятэка мае вялізны патэнцыял, які павінен быць запатрабаваны ва ўмовах абнаўлення ўсёй сістэмы адукацыі.

Так, у 39 бібліятэках прафесійна-тэхнічных вучылішчаў Гомельскай вобласці працуюць 43 бібліятэчныя работнікі, 95 працэнтаў з іх маюць вышэйшую і сярэднюю спецыяльную адукацыю.

Работнікі бібліятэк за 2000-2001 навучальны год абслужылі больш за 21 тысячу чытачоў. Гэта – вучні, выкладчыкі, майстры вытворчага навучання, выхавальнікі і іншыя катэгорыі работнікаў. На сённяшні дзень фонды бібліятэк ПТВ (ВПВ) нашага рэгіёна налічваюць 1109657 адзінак, у тым ліку 44 працэнты – гэта падручнікі, вучэбныя дапаможнікі. Кнігавыдача за мінулы навучальны год склала 245821 экзэмпляр.

Дзейнасць бібліятэк – шматгранная: ад канкрэтных функцый да прымянення пэўных механізмаў. Механізм выхавання ў бібліятэцы праф-тэхвучылішча заключаецца ў першую чаргу ў аказанні падтрымкі навучэнцу ў вырашэнні яго праблем па фарміраванні маральнасці, развіцця здольнасцей, у жыццёвым самавызначэнні. Гэта арганічна ўпісваецца ў новую канцэпцыю: ад прынцыпу "выхаванне – уздзеянне" да выхавання як асаблівай дзейнасці, звязанай з педагагічнай падтрымкай. Важнейшымі фактарамі, якія вызначаюць вынікі гэтага працэсу, ёсць асобасныя адносіны, зацікаўленасць у лёсе навучэнцаў, супрацоўніцтва і майстэрства ўзаемін, адсутнасць прамога прымусу, прыярытэт станоўчага стымулявання.

Як мы ведаем, у прафесійна-тэхнічных навучальных установах асаблівай праблемай з'яўляецца карэкцыя паводзін матывацыйна-патрэбнаснай сферы падлеткаў з асацыяльнымі паводзінамі. У сувязі з гэтым у бібліятэках нашай вобласці ў гадавым плане работы спецыяльным пунктам выдзяляецца работа па папулярызацыі здаровага ладу жыцця – антыалкагольная і антынаркатычная прапаганда. Зразумела, супраць наркаманіі яшчэ трэба будзе знайсці радыкальныя сродкі. Аднак у некаторых наркалагічных клініках Захаду, а цяпер і ў Маскве, як абавязковы сродак рэабілітацыі прымяняецца чытанне, прычым чытанне асэнсаванае, з пераказам.

З кожным годам асаблівую ўвагу бібліятэкары прафесійна-тэхнічных вучылішчаў удзяляюць арганізацыі сумеснай дзейнасці з навучэнцамі, якія з задавальненнем адгукаюцца на прапановы паўдзельнічаць у мерапрыемствах бібліятэкі. Запісаць усіх навучэнцаў у гарадскую бібліятэку практычна немагчыма, а ў бібліятэку вучылішча – магчыма, таму што бібліятэкар знаёмы з усімі навучэнцамі і можа скарыстацца дапамогай майстра вытворчага навучання, псіхолага, сацыяльнага педагога і ўсіх членаў педагагічнага калектыву. Падлеткі чытаюць пераважна перыёдыку, і, трэба сказаць, кола іх інтарэсаў дастаткова шырокае. Сам зварот навучэнца да кнігі або ўдзел у культурным мерапрыемстве – факт, які мае выхаваўчае значэнне.

Правядзенне масавай работы сярод навучэнцаў патрабуе папаўнення фонду літаратурай і перыядычнымі выданнямі. Аднак гаварыць пра фінансавы крызіс, які перажываюць сёння не толькі бібліятэкі прафесійна-тэхнічных вучылішчаў, не хочацца. Зрэшты, калі бібліятэцы "жылося" вельмі добра? Мы часам забываем пра тое, што для нармальнага функцыянавання патрабуюцца хоць мінімальныя сродкі. У постперабудовачны перыяд яна ўвогуле ледзь дыхала.

Камплектаванне бібліятэк прафесійна-тэхнічных вучылішчаў павінна быць лепшым. Часам не хапае сродкаў на набыццё падручнікаў нават па спецыяльных прадметах.

Хачу адзначыць, што, нягледзячы на цяжкасці, у бібліятэках працуе шмат незвычайных людзей. Любоў да кнігі для іх вызначае і месца дзейнасці, і характар, і стаўленне да іншых. Яны з нічога стараюцца зрабіць што-небудзь.

Да такіх творчых і ініцыятыўных бібліятэкараў неабходна аднесці Антаніну Ягораўну Брундукову. Шмат гадоў працуе яна ў Гомельскім ПТВ-20 (дырэктар А.П.Клімовіч) і кіруе тэатрам "Дабрадзеі", які сама і стварыла. У тэатры дзейнічаюць дзве трупы: адна складаецца з выкладчыкаў і майстроў вытворчага навучання, другая – з навучэнцаў. Тэатр папулярызуе творы рускіх і беларускіх класікаў: Я.Купала "Паўлінка", М.Чарот "Мікітаў лапаць", А.Астроўскі "Багатая нявеста" і інш.

Захоплены і энергічны чалавек – Лілія Віктараўна Бярнадская, загадчыца бібліятэкі Мазырскага ПТВ-84 (дырэктар Р.А.Шубіч), якая ў сваёй дзейнасці практыкуе сумесныя масавыя мерапрыемствы з навучэнцамі прафесійных устаноў адукацыі і агульнаадукацыйных школ.

Таццяна Міхайлаўна Лапіцкая, загадчыца бібліятэкі Гомельскага ПТВ-35 (дырэктар І.В.Галінец), кіруе секцыяй бібліятэкараў і прапагандуе кнігу сярод навучэнцаў нетрадыцыйнымі формамі, а таксама актыўна камплектуе фонд з улікам профілю і патрэбы ў літаратуры для вучэбнай і самастойнай работы падлеткаў.

Бібліятэка стала важнейшым неад'емным звяном у навучальным працэсе, а работа бібліятэкара ўсё больш ускладняецца, становіцца больш творчай. Дзейнасць бібліятэкараў устаноў адукацыі нагадвае працу педагога. Яны не толькі перадаюць навучэнцам веды праз кнігу, але і выхоўваюць дзіцячыя душы.

Любоў ФЕШЧАНКА,
метадыст Гомельскага абласнога вучэбна-метадычнага цэнтра прафесійнай адукацыі.

Абмяркуем праблему

Як жыць без газетнай падшыўкі?!

Калі знаёмішся з фондам школьных бібліятэк, здзіўляе не розніца ў колькасці перыядычных выданняў, а непараўнальнасць – і тры назвы , і дваццаць тры, і семдзесят тры. Прычым ніводная школа сёння не пазбаўлена матэрыяльных цяжкасцей – праблема недахопу грошай вядома сёння ўсім. Але знаёмства з фондамі школьных бібліятэк Беларусі дае сёння падставу да пэўных абагульненняў.

Ад пазіцыі адміністрацыі школы найперш залежыць, ці атрымлівае бібліятэка тыя ці іншыя часопісы і газеты. Калі кіраўнік установы лічыць, што для школы дастаткова "Настаўніцкай газеты" і "Зборніка нарматыўных дакументаў Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь", дык менавіта гэтымі выданнямі перыёдыка ў школьнай бібліятэцы і будзе абмежавана. Такая сітуацыя сустракаецца нават у Мінску, хаця сталічны горад дае дадатковыя магчымасці для дакамплектавання фондаў, у тым ліку перыядычнымі выданнямі. У той жа час бібліятэкі многіх беларускіх школ назапасілі шматварыянтны вопыт падпіскі з пазабюджэтных сродкаў. Але, каб зрабіць пэўныя намаганні, трэба асэнсаваць неабходнасць сваіх дзеянняў, шукаць рашэнні і браць на сябе адказнасць. А гэта сустракаецца, на жаль, не вельмі часта.

Даволі часта назіраецца іншае: велізарная дыспрапорцыя паміж колькасцю метадычнай перыёдыкі для настаўнікаў і часопісаў для навучэнцаў. Калі з 72 назваў толькі 2 адрасаваны дзецям і падлеткам (такія прыклады – даволі распаўсюджаныя), дык наўрад ці можна гаварыць пра імкненне рэалізаваць правы дзяцей на атрыманне інфармацыі. Нават калі ў нейкай установе 100 настаўнікаў – навучэнцаў больш за 1000. Спецыялісты бібліятэчнай справы зазначаюць, што сёння ад 30 да 50 працэнтаў (!) кнігавыдач прыпадае на перыядычны друк. Мала таго, чым больш інавацыйны адукацыйны працэс – тым больш актыўна яго інфармацыйна забяспечвае перыёдыка. А калі прыгадаць, што далучэнне да сістэматычнага чытання праблематычнае, калі бібліятэка не атрымлівае ніводнага перыядычнага выдання для пачатковай школы, дык робіцца зразумелай прынцыповая значнасць таго, якую падпіску мае сёння школьная бібліятэка.

Адным з асноўных крытэрыяў (калі не галоўным) для вызначэння мэтазгоднасці падпіскі павінен быць такі паказальнік, як інтэнсіўнасць карыстання пэўным выданнем. І тут нельга ігнараваць звесткі, якія адлюстроўваюцца ў Дзённіку школьнай бібліятэкі. Бібліятэчная статыстыка пры аналізе можа падказаць неабходныя змены.

Трэба абавязкова браць у разлік спецыфіку школы і магчымасці інфармацыйнага ўзаемадзеяння. Нічога добрага не атрымаецца з таго, калі мы будзем мець не рэкамендацыйны спіс, а нейкі абавязковы. Падпіска для ліцэя, падпіска для нацыянальнай гімназіі і падпіска для школы-інтэрната павінны істотна адрозніваецца. Наяўнасць побач са школай публічнай бібліятэкі з чытальнай залай дае шанц пашырыць спектар падпіскі ў школе. Чаму мы часта не рэалізуем дадатковыя магчымасці, калі дзве школы знаходзяцца практычна побач? Інфармацыйнае ўзаемадзеянне бібліятэк магло б забяспечыць карыстанне дадатковымі крыніцамі праз карпаратыўнае бібліяграфіраванне крыніц.

Прыстойная падпіска ў школе – гэта толькі пачатак. Сапраўдным багаццем перыёдыка стане толькі тады, калі яна своечасова апрацавана і распісана. Умелая аналітыка дазваляе шматкроць павысіць выкарыстанне перыядычных выданняў. Тады новыя часопісы не будуць распыляцца па школе і знікаць на тры, а то і чатыры, месяцы. Тады і праз некалькі гадоў да іх будуць актыўна звяртацца.

Рэклама перыядычных выданняў павінна весціся супрацоўнікамі школьных бібліятэк усімі сродкамі. У нас не часта сустрэнеш у школьнай бібліятэцы рэкламу перыёдыкі, што маецца ў фондзе. Гэта можа быць просты надпіс "Выпісваем для Вас" з пералікам крыніц, выстава "Апошні нумар", вечар-сустрэча з супрацоўнікамі рэдакцыі любімага часопіса, інфармацыйна-бібліяграфічныя спісы для настаўнікаў і г.д. Чаму пры арганізацыі тэматычных выстаў звычайна так мізэрна выкарыстоўваюць перыёдыку? Часта таму, што патрэбныя матэрыялы немагчыма адшукаць сярод нераспісанай перыёдыкі мінулых гадоў.

Таму вельмі прынцыповым пытаннем з'яўляецца кадравае забеспячэнне дзейнасці школьнай бібліятэкі. Калі туды прыходзіць выпадковы чалавек, які нават уяўлення не мае пра тэхналогію бібліятэчнай працы – якой эфектыўнасці можна чакаць? Вядзенне даведачна-бібліяграфічнага апарата не можа выконваць чалавек без належных уменняў і досведу.

Практыка поўнай адсутнасці метадычнай падтрымкі школьных бібліятэкараў, якая ёсць у многіх аддзелах адукацыі, істотна абвастрае сітуацыю. Трэба разумець, што сёння нельга абмяжоўвацца так званымі вучэбнымі фондамі (у асноўным падручнікамі). Імі адукацыйны працэс пачынаецца, але ніякія сучасныя адукацыйныя тэхналогіі немагчыма рэалізаваць без сапраўднага і якаснага інфармацыйнага забеспячэння, а яго сёння здзяйсняе перш за ўсё школьная бібліятэка. Яе камплектаванне (у тым ліку перыёдыкай) павінна быць справай не толькі бібліятэкара, а і ўсёй школы.

Нават у нашых складаных умовах існуе пазітыўны вопыт. Яго трэба вывучаць і максімальна распаўсюджваць. Мы звykліся абмяжоўвацца толькі пастаноўкай праблем. Так, праблемы трэба ставіць, абмяркоўваць, але галоўным павінна быць іх вырашэнне. Спадзяемся, што праблема перыёдыкі ў школах будзе абмеркавана на педагагічных саветах, сітуацыя – прааналізавана пры актыўным удзеле бібліятэкараў, а рашэнні будуць прыняты з улікам інтарэсаў усіх карыстальнікаў. Каб не здаралася выпадкаў, калі людзьмі, абсалютна некампетэнтнымі, беспадстаўна выкрэсліваецца ці не адзіная ў Беларусі газета для падлеткаў. Каб не было ў школах такіх бібліятэк, дзе ўвогуле няма ніводнай (!) падшыўкі.

Сёння ўсё часцей у школьных бібліятэках арганізуюцца чытальныя залы. Больш таго, існуюць канцэпцыі развіцця школьных бібліятэк, дзе абслугоўванне па метадзе чытальнай залы абрана прыярытэтным. Вучні і настаўнікі маюць магчымасць максімальна скарыстоўваць інфармацыйны патэнцыял перыядычных выданняў.

А.ШАВЕЙКА.

Кнігі, якія паступілі ў Рэспубліканскую навукова-педагагічную бібліятэку

575557, 575558 Акулич И.Ф. Задачи на засыпку и другие математические сюрпризы: Пособие для учителя/ И.Ф.Акулич. – Мн.: Асар, 2000. – 207 с.

Автор предлагает математические и околоматематические задачи с ловушками, которые собраны в книге под заголовком "Задачи на засыпку..." Во все эти задачи намеренно введены ложные следы. Так или иначе, но правильные решения все-таки имеются. Во 2-й главе помещены 10 отдельных математических историй.

575631, 575632 Ануфриев А.Ф. Как преодолеть трудности в обучении детей: Психодиагност. табл. Психодиагност. методики. Коррекц. упражнения/ А.Ф.Ануфриев, С.Н.Костромина. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Ось-89, 2000. – 217 с.: ил. – (Практ. психология). – Библиогр.: с. 268.

Предлагаемое практическое пособие посвящено диагностике типичных трудностей, возникающих в процессе обучения и воспитания детей, их локализации и последующей коррекции с помощью психодиагностических методик и коррекционных упражнений.

575552, 575553 Бахтина Т.П. Раз задачка, два задачка...: Пособие для учителей/ Т.П.Бахтина.–Мн.: Асар, 2000.–224 с.: ил.

Основу книги составляют темы и задачи. Есть готовый систематизированный материал для проведения факультативных или кружковых занятий со школьниками средней школы.

575728 Валочка Г.М. Беларуская мова ў 7 класе: Вучэб. – метад. дапам. для настаўнікаў/ Г.М.Валочка, С.А.Язерская. – Мн.: Нар. асвета, 2001. – 189 с.

Метадычныя парады спалучаюць у сабе тэарэтычныя асновы методыкі выкладання і практычныя рэкамендацыі па арганізацыі вучэбнага працэсу. Кніга будзе добрым дарадчыкам настаўнікам у арганізацыі вучэбнага працэсу.

575768 В помощь учителю физики: Метод. рекомендации по углубл. изучению курса физики и астрономии в сред. шк./ Гродн. гос. ун-т; Сост. К.Ф.Зноско и др.; Под ред. Л.Н.Хуторской. – Гродно, 2001. – 95 с.

В рекомендациях рассматриваются методические вопросы изучения тем школьного курса физики, нетрадиционные технологии изучения нового материала. Даются решения задач по физике и астрономии.

575217 Герцик А.В. Дидактический материал по русской литературе: XI кл.: Пособие для учителей/ А.В.Герцик. – Мн.: НМЦентр, 2000. – 224 с.

Цель данной книги –– помочь учителю-словеснику, реализуя основные концептуальные принципы школьной программы, провести урок литературы в XI классе содержательно и интересно. Предлагаемый материал позволит учащимся более глубоко осмыслить тексты произведений, понять позицию писателя, вникнуть в художественное слово.

575799 Грабчикова Е.С.Таблицы и тесты по развитию речи для учащихся начальных классов/ Е.С.Грабчикова. – Мн.: Юнипресс, 2001. – 128. – 128 с. – (Обучение и развитие).

Данное пособие является одним из компонентов учебно-методического комплекса по русскому языку для учащихся 1-3 классов общеобразовательных школ. Его цель – помочь детям обобщить, систематизировать и закрепить знания о речи, тексте, предложении и словосочетании.

573099 Журба А.Ф. Уроки технологии обработки древесины в 7 классе: Пособие для учителей эксперим. шк."/А.Ф.Журба; Нац. ин-т образования Респ. Беларусь. – Мн., 2000. – 83 с.: ил. – Библиогр.: с.82.

Пособие включает 2 раздела: "Изготовление и сборка типовых соединений", "Точение на токарном станке по дереву". В нем содержатся теоретические сведения, методические указания к проведению занятий, примеры объектов труда, контрольные вопросы и задания учащихся.

575698, 575699 Захарова Е.Н. Методические рекомендации к изучению истории в 10 классе: Практ. пособие для учителей/ Е.Н.Захарова. М.: Гуманит. изд. центр "ВЛАДОС", 2001. – 159 с. (Б-ка учителя истории).

Преподавание истории в X классе нередко вызывает определенные трудности. Известный методист Е.Н.Захарова предлагает свои пути решения. Учитывая возрастные и психологические возможности учащихся, используя интегративный подход к изучению истории и обществоведения.

571969 Кавалевіч З.М. Вывучэнне лічэбніка ў школе: Дапам. для настаўніка/ Э.М.Кавалевіч. – Мн.: Нар. асвета, 2000. – 144 с.

Дапаможнік да падручніка "Беларуская мова" для 6-га класа школ з рускай мовай навучання асвятляе складаныя пытанні, на якіх грунтуецца вывучэнне раздзела "Лічэбнік". Прыводзяцца гістарычныя экскурсы і параўнанні. Даецца тыпалогія практыкаванняў, вызначаюцца тэмы на паўтарэнні іншых раздзелаў.

575757 Классный час: Пособие для учителей подгот. – 4-х кл./ Е.Л.Дунец, А.В.Прокопович, И.Н.Тюхлова и др.; Под ред. И.Н.Тюхловой. – Мн.: Адукацыя і выхаванне, 2000. – 76 с.: ил. – (Б-чка журн. "Здаровы лад жыцця").

Настоящее пособие разработано для оказания информационно-методической помощи учителям подготовительного – 4 классов общеобразовательной школы при подготовке наиболее актуальных вопросов здорового образа жизни.

575789 Ковалев Б.П. Психология школьного конфликта: социально-перцептивные и рефлексивные аспекты/ Б.П. Ковалев, С.В.Кондратьева, Л.А.Семчук; Гродн. гос. ун-т. – Гродно, 2001. – 171 с.

В книге представлен анализ социально-перцептивных и рефлексивных аспектов школьного конфликта. Выявлены особенности влияния механизмов конфликта на формирование личности учителя и ученика. Раскрываются вопросы технологии обучения поведению учителя.

575377 Коррекционно-развивающая работа с детьми раннего возраста с интеллектуальными и двигательными нарушениями развития: Программа и метод. рекомендации/ Нац. ин-т образования М-ва образования Респ. Беларусь; Авт. – сост. Ю.В.Жаврид. – Мн., 2000.– 73 с.

Подготовка данной программы и методических рекомендаций обусловлена необходимостью оказания ранней коррекционно-развивающей помощи детям. При составлении программы учитывалась сензитивность дошкольного периода развития ребенка к становлению психических процессов (наглядное мышление, восприятие, речь и др.)

571867/д Красней В.П. Беларуская мова ў 6 класе: Вучэб.-метад. дапам. для настаўнікаў/ В.П.Красней, Я.М.Лаўрэль. – Мн.: Нар. асвета, 2000. – 128 с.

У дапаможніку даюцца падрабязныя рэкамендацыі, як арганізаваць працу з кожным раздзелам падручніка "Беларуская мова" для 6 класа школ з беларускай мовай навучання. Звяртаецца ўвага на выпрацоўку арфаграфічных, сінтаксічных, камунікатыўных і іншых уменняў і навыкаў.

572063 Левейлль П. Эмоциональный портрет: Методика рисования и построения/ П.Левейлль; Пер. с англ. – Мн.: Попурри, 2000 – 127 с.: ил. – (Шк. рисования).

В издании приводится вся информация, необходимая для того, чтобы точно схватить настроение и характер изображаемого человека в живой, экспрессивной манере. Демонстрируются основные приемы рисования (штриховка, сличение контрастов, смешивание оттенков).

575695, 575696 Лизинский В.М. Психолого-педагогический и управленческий дневник директора школы/ В.М.Лизинский; Центр "Пед. поиск". – М., 2000. – 160 с.

В своей книге автор дает анализ, предлагает идеи и варианты управленческих решений по разным аспектам деятельности современной школы.

575493/д Лисов Н.Д. Теоретические основы построения школьного курса биологии: Пособие для учителей/ Н.Д.Лисов. – Мн.: Ураджай, 2000. – 247 с.

О состоянии биологического образования, целях, задачах и содержании школьного биологического обучения, природоведения в средней школе и его роли в изучении биологии, структурировании учебного материала в школьном курсе биологии.

573160 Мартынов В.Ф. Мировая художественная культура/ В.Ф.Мартынов, – 3-е изд., стер. – Мн.: ТетраСистемс, 2000. – 285 с. – Указ. имён: с.277 – 282. – Библиогр.: с. 249 – 256.

Раскрываются основные проблемы курса "Мировая художественная культура": сущность культуры, смысл художественного творчества, рассматриваются особенности художественного мироотношения различных типов культур, перспективы духовной эволюции человека.

Тэлепраграма

ПАНЯДЗЕЛАК, 15 КАСТРЫЧНІКА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ
6.30 Добрай раніцы,Беларусь!
7.00,9.00,12.00,15.00,18.00,23.30 Навіны.
7.10 Добрай раніцы,Беларусь!
9.10 Дак. серыял «Краіны свету». Ізраіль.
10.00,17.00 «Страсці». 1-я серыя.
10.50 Тэлебарометр.
11.05 «Чалавек мора».
12.15 Час мясцовы. Рэпартажы з правінцыі.
12.40 Чароўная шкатулка «Саюзмультфільма». «Храбрае сланяня»,«Пёс і кот».
13.20 «Белае адзенне». Маст. фільм. 3-я серыя.
15.20 «Жулі Леско». 6-я серыя.
17.45 Фільмы братоў Люм'ер.
18.20 Зона Ікс.
18.30 Пазнавальны серыял «Пятае вымярэнне».
19.05 Прэм'ера тэлеэкрана. Ф. Бандарчук і А. Мохаў у серыяле «Мужчынская работа». 1-я і 2-я серыі. 20.40 Калыханка.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
21.45 «Чалавек мора».
22.35 Стадыён.
23.00 Планета «АРТ».

ГРТ
15.00 «Вечны кліч».
16.00 Вялікае мыццё.
17.00 Навіны.
17.25 «З лёгкай парай!».
18.00 «Зямля кахання».
19.00 Чакай мяне.
20.00 Час.
20.35 «Пяты вугал».
21.45 Незалежнае расследаванне.
22.30 Начны «Час».
23.00 «На футболе» з Віктарам Гусевым.
23.45 «16-ы аддзел».

РАСІЯ
16.00,19.00 Весткі.
16.30 «Экспертыза РТР».
17.00 «Вяртанне ў Эдэм».
18.00 «Зладзейка».
19.35 Мясцовы час. Весткі—Масква.
19.565 Камедыя «Горка!».
22.00 Весткі + Падрабязнасці.
22.30 Мясцовы час. Весткі—Масква.
22.40 Вялікі рэпартаж РТР. Сяргей Гапонаў. «Быць святлом і соллю».
23.10 «Спорт за тыдзень».
0.10 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА
7.05,11.30,15.00,17.30,23.00 Навіны культуры.
7.30 «Фама Гардзееў». Маст. фільм.
9.15 Смехаанастальгія.
9.40 А. Лядаў. «Кікімара».
9.55 Нобелеўскія лаўрэаты.
10.35 Сферы.
11.45 «Сямён Дзяжнёў». Маст. фільм.
13.00 «Вінцік і Шпунцік — вясёлыя майстры». Мультфільмы.
13.30 Разам з Фафалем.
13.45 Усе суры Карана.
14.05 Жывое дрэва рамёстваў.
14.15 Архітэктурная галерэя.
14.30 «Восеньскія партрэты». Марыя Пастухова.
15.10 «Магічныя прыгоды. Маленькі прывід».
15.35 Нобелеўскія лаўрэаты.
16.15 «Душы маёй трывога...».
16.35 Alma Mater.
17.00 Даведнік па Сусвету.
17.50 «Век Рускага музея».
18.15 «Дынастыя Штраусаў».
19.15 «Разведка,пра якую ведалі нямногія...».
19.45 Добрай ночы,малышы!
20.00 «Старамодная камедыя». Спектакль. 21.35 «Што рабіць?».
22.30 Ад кінаавангарда да відэаарта.

НТБ
5.00,5.30,6.00,6.30,7.00,7.30, 9.00,11.00,13.00,15.00,18.00, 21.00,23.05 Сёння.
5.15,6.20,7.55,13.25,17.40 Крымінал.
5.20,7.15 У запас.
5.35,6.40,13.40 Афіша.
5.40,7.25 Нашы любімыя жывёлы.
5.45,6.45,7.45 Пяць хвілін з Наважонавым.
5.50,6.50 Вялікія грошы.
6.35,7.40 Карданны вал.
7.55 «Дальнабойшчыкі».
8.25 Служба выратавання.
9.25 Надоечы. 10.40 Лялькі.
11.30 «Вялікі перапынак».
13.50 Ток-шоу «Проста Марына».
15.30 «Салон прыгажосці».
18.35 Герой дня.
18.55 «Дальнабойшчыкі».
20.00 Прагнасць.
21.55 «Хуткая дапамога».
23.30 Дзённік другога тэатральнага фестывалю «Чайка».
23.45 Гардон.

СТБ
15.00 Інфармацыйная праграма «168 гадзін Мінска».
15.50 Кулінарныя рэцэпты ад рэстарана «Лясны».
15.30 «Мурашкі».
16.00 «Кот па імені Ік».
16.30 «Ікс-мен». 16.55 «Чарцяня».
18.00 Навіны СТБ.
18.15 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
18.30 «Выпадковы сведка».
19.00 «Тэма дня». Аўтарская праграма Сяргея Вінаградава.
19.10 «Прэм'ер-парад. Сталічны». Гумарыстычная праграма.
19.15 «Вечарніца».
19.30 Баявік «Крумкач-3».
21.45 «Ніна».
23.00 «Навіны СТБ-24 гадзіны».
23.30 «Віртуальны свет».
23.45 Футбольны кур'ер.
0.15 Музычна-забаўляльная праграма. «Начная размова з Аляксеем Лушніковым».

ТБ 6
5.45,14.35,17.40,23.40 Дарожны патруль.
6.00,6.30,7.00,7.30,8.00,10.00, 12.00,14.00,16.00,18.00,20.00 Цяпер.
6.10,6.40,7.10,7.35 Дзень за днём. 7.50 Назло.
8.25 «Вынікі». 9.35 «Усяго».
10.25,20.45 «Вуліцы разбітых ліхтароў ІІ». 11.30 «Усе ў сад!».
12.20,14.25 Тэлемагазін у Мінску.
13.25 «Жанчына з характарам».
14.50,16.35,18.45 «Крот».
20.30 Тушыце святло.
22.00 Грані.
22.45 Салаўіная ноч.

АЎТОРАК, 16 КАСТРЫЧНІКА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ
6.30 Добрай раніцы,Беларусь!
7.00,9.00,12.00,15.00,18.00,23.15 Навіны.
7.10 Добрай раніцы,Беларусь!
9.15,17.00 «Страсці». 2-я серыя.
10.05 Арсенал. Праграма пра армію.
10.30 Стадыён.
11.00,21.45 «Чалавек мора».
12.15 Добры дзень,Беларусь!
13.05 «Белае адзенне». 4-я серыя.
14.20 Дак. серыял «Скарбы сусветнай культуры».
15.15 «Прыемнага апетыту,дзеці».
15.30 «Усе на арбіту!».
15.40 «Маленькія Эйнштэйны».
16.05 «Пяць цудаў».
16.15 «5 х5». Інфармацыйна-забаўляльная праграма для старшакласнікаў.
18.20 Зона Ікс.
18.30 «5 вымярэнне».
19.05 «Мужчынская работа». 3-я і 4-я серыі.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
22.35 Спорт-кур'ер.
22.45 Ток-шоу «Справы жыццёвыя». Новы унікальны праект у інтэрактыўным рэжыме. У кожнага гледача ёсць не толькі магчымасць прагаласаваць за рашэнні герояў праграмы,але і, патэлефанаваўшы ў студыю, падзяліцца сваімі думкамі і парадамі. Глядзіце і ўдзельнічайце самі ў абмеркаванні простых і унікальных «жыццёвых спраў»! Кожны аўторак на БТ!

ГРТ
8.00,11.00,17.00 Навіны.
8.15 «Зямля кахання».
10.15 «Ералаш».
10.20 «З лёгкай парай!».
10.50 Бібліяманія.
15.00 «Вечны кліч».
16.00 Вялікае мыццё.
17.25 Выратавальнікі. Экстраны выклік.
19.00 «Слабое звяно».
20.00 Час.
20.35 «Наследніцы». 1-я серыя.
21.40 Крэмль-9. «Лаўрэнцій Берыя: Ад арышту да расстрэлу».
22.30 Начны «Час».
23.00 Цывілізацыя.
23.35 «Вугал атакі».

РАСІЯ
8.00,10.00,16.00,19.00 Весткі.
8.15 «Сямейныя тайны».
9.10 Дыялогі пра жывёл.
10.30 «Санта-Барбара».
16.30 «Экспертыза РТР».
17.00 «Вяртанне ў Эдэм».
18.00 «Зладзейка».
19.35 Мясцовы час. Весткі — Масква.
19.55 «Сямейныя тайны».
20.55 Дак. фільм «Каўказскі крыж». Часткі 3-я і 4-я.
22.00 Весткі + Падрабязнасці.
22.30 Мясцовы час. Весткі — Масква.
22.40 Трагікамедыя «Герой».
0.50 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА
7.05,11.30,15.00,17.30,23.00 Навіны культуры.
7.30 «Дылетантка». Маст. фільм.
9.15 Залатыя п'едэстал.
9.40 Дакументальны экран.
10.35 У вашым доме.
11.15 «У свеце баек». Мультфільм.
11.45 «Дым айчыны». Маст. фільм.
13.10 «Асцярожна,шчупак!». Мультфільм.
13.30 Разам з Фафалем.
13.45 Справа жыццёвая.
14.15 Улада факта.
14.30 Сцэнаграма.
15.10 «Магічныя прыгоды. Маленькі прывід».
15.35 Дакументальны экран.
16.30 «Расійскі кур'ер».
17.00 Даведнік па Сусвету.
17.50 Дварцовыя тайны.
18.15 «Фрак народа».
19.15 «Разведка,пра якую ведалі нямногія...».
19.45 Добрай ночы,малышы!
20.00 «Цытаты з жыцця».
20.40 «Дылетантка». Маст. фільм.
22.15 «Брэк». Мультфільм для дарослых.
22.30 Форма.

НТБ
5.00,5.30,6.00,6.30,7.00,7.30, 9.00,11.00,13.00,15.00,18.00, 21.00,23.05 Сёння.
5.15,6.20,7.55,13.25,17.40 Крымінал.
5.20,7.15 У запас.
5.35,6.40,13.40 Афіша.
5.40,7.25 Нашы любімыя жывёлы.
5.45,6.45,7.45 Пяць хвілін з Наважонавым.
5.50,6.50 Вялікія грошы.
6.35,7.40 Карданны вал.
7.55 «Дальнабойшчыкі».
9.25 Шоу Алены Сцепаненка.
10.20 Падарожжы натураліста.
11.30 «Вялікі перапынак».
13.50 Ток-шоу «Проста Марына».
15.30 «Салон прыгажосці».
16.40,21.55 «Хуткая дапамога».
18.50 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. «Лакаматыў» (Масква) — «Рома» (Італія).
23.25 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. «Дынама» (Кіеў) — «Ліверпуль» (Англія).
1.05 Дзённік Лігі чэмпіёнаў.

СТБ
6.00,16.30 «Ікс-мен».
6.30,16.00 «Кот па імені Ік».
7.00 «Таямнічыя рыцары Цір На Ног».
7.30,15.30 «Мурашкі».
8.00 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
8.15 Навіны СНД.
8.30 «Аўтапанарама».
8.45 Прэм'ер-парад. «Сталічны». Гумарыстычная праграма.
8.50 «Віртуальны свет».
9.00 Баявік «Крумкач-3».
11.30 «Выпадковы сведка».
12.00,15.00,18.00 Навіны СТБ.
12.15 «Скрыжаванне». Музычна-забаўляльная праграма.
12.45 «Летняя страсць да падарожжаў».
13.50 «Ніна».
15.15 Кулінарныя рэцэпты ад рэстарана «Лясны».
16.55 «Чарцяня».
18.15 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
18.30 «Дзень добры,доктар!».
18.45 «Аўтапанарама».
19.00 «Тэма дня». Планёрка ў мэрыі.
19.10 «Прэм'ер-парад «Сталічны».
19.15 «Вечарніца».
19.30 Меладрама «Задавальненне».
21.35 «Ніна».
23.00 Навіны «СТБ — 24 гадзіны».
23.30 «Віртуальны свет».
23.45 Вестэрн «На зямлі каманчаў».
1.50 Музычна-забаўляльная праграма. «Начная размова з Аляксеем Лушніковым».

ТБ 6
5.45,14.35,17.40,23.40 Дарожны патруль.
6.00,6.30,7.00,7.30,8.00,10.00, 12.00,14.00,16.00,18.00,20.00 Цяпер.
6.10,6.40,7.10,7.35 Дзень за днём.
7.40,20.30 Тушыце святло.
7.50 Назло.
8.25 Адваротны адлік.
9.10,12.20,14.25 Тэлемагазін у Мінску. 9.25 «Без гальштука».
10.25,20.45 «Вуліцы разбітых ліхтароў ІІ».
11.25 Катастрофы тыдня.
13.20 «Жанчына з характарам».
14.50 100 цудаў свету.
16.35,18.45 «Крот».
22.00 Грані.
22.45 «Без пратакола».

СЕРАДА, 17 КАСТРЫЧНІКА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ
6.30 Добрай раніцы,Беларусь!
7.00,9.00,12.00,15.00,18.00,23.35 Навіны.
7.10 Добрай раніцы,Беларусь!
9.15,17.00 «Страсці». 3-я серыя.
10.00 Здароўе. Тэлечасопіс.
10.25 Фільмы братоў Люм'ер.
10.30 Сад мары. Перадача для дачнікаў.
11.00 «Чалавек мора».
12.15 Дзень добры,Беларусь!
13.00 «Белае адзенне». 5-я серыя.
14.20 «Скарбы сусветнай культуры».
15.15 «Прыемнага апетыту, дзеці!».
15.30 «Усе на арбіту!».
15.40 «Маленькія Эйнштэйны».
16.05 «Пяць цудаў».
16.15 «5 х 5». Праграма для старшакласнікаў.
18.20 Зона Ікс.
18.30 Гадзіна прафесіянала.
18.55 Фільмы братоў Люм'ер.
19.10 «Мужчынская работа». 5-я і 6-я серыі.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.45 «Чалавек мора».
22.35 Спорт-кур'ер.
22.45 Крымінальнае дасье.
23.10 «Сустрэча ў Траецкім» з Аляксандрам Дамарацкім.

ГРТ
8.00,11.00,17.00 Навіны.
8.15 «Зямля кахання».
9.15 «Пяты вугал».
10.20 Выратавальнікі. Экстранны выклік.
10.50 Бібліяманія.
15.00 «Вечны кліч».
16.00 Вялікае мыццё.
17.25 Смехапанарама.
18.00 «Зямля кахання».
19.00 «Хто хоча стаць мільянерам?».
20.00 Час.
20.35 «Наследніцы». 2-я серыя.
21.40 Як гэта было. Экстрасенсы ў СССР. 80-я гады.
22.30 Начны «Час».
23.00 Рускі экстрым.
23.35 «Вугал атакі».

РАСІЯ
8,00,10.00,16.00,19.00 Весткі.
8.15 «Сямейныя тайны».
9.10 Дыялогі пра жывёл.
10.30 «Санта-Барбара».
16.30 «Экспертыза РТР».
17.00 «Вяртанне ў Эдэм».
18.00 «Зладзейка».
19.35 Мясцовы час. Весткі-Масква.
19.55 «Сямейныя тайны».
20.55 Дак. фільм «Грузія».
22.00 Весткі + Падрабязнасці.
22.30 Мясцовы час. Весткі—Масква.
22.40 Баявік «Час перамен».
0.30 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА
9.15 Ток-шоу «Наўздагад».
9.40 «Процістаянне мафіі». Дак. фільм.
10.35 Зорныя гады «Ленфільма».
11.30,15.00,17.30,23.00 Навіны культуры.
11.45 «Адмірал Ушакоў». Маст. фільм.
13.30 Разам з Фафалем.
13.45 «Спружына Расійскай дзяржавы».
14.15 Чым жыве Расія.
14.30 Бліскучы Санкт-Пецярбург.
15.10 «Магічныя прыгоды. Неверагодны джын».
15.35 «Процістаянне мафіі». Дак. фільм.
16.20 «Выбраныя месцы з...».
16.35 «Ноу-хау».
17.00 Даведнік па Сусвету.
17.50 Хто мы? «Расія на Каўказе».
18.15 «Дынастыя Штраусаў».
19.15 «Разведка,пра якую ведалі нямногія...».
19.45 Добрай ночы,малышы!
20.00 Айчына і лёсы.
20.40 «Таксі». Маст. фільм.
22.30 Партытуры не гараць.

НТБ
15.00,18.00,21.00 Сёння.
15.30 «Салон прыгажосці».
16.40 «Хуткая дапамога».
17.40 Крымінал.
18.35 Герой дня.
18.55 «Дальнабойшчыкі».
20.05 Прагнасць.
21.35 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. «Баварыя» (Мюнхен) — «Спартак» (Масква).
23.50 Дзённік другога тэатральнага фестывалю «Чайка».
0.05 Дзённік Лігі чэмпіёнаў.
0.50 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. «Барселона» (Іспанія) — «Байер» (Ліверкузен).

СТБ
6.00,16.30 «Ікс-мэн».
6.30,16.00 «Кот па імені Ік».
7.00 «Таямнічыя рыцары Цір На Ног».
7.30,15.30 «Мурашкі».
8.00 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
8.15 Навіны СНД.
8.40 «Кінаафіша Мінска».
8.45 Прэм'ер-парад «Сталічны».
8.50 «Віртуальны свет».
9.00 Меладрама «Задавальненне».
11.00 «Няшчасны выпадак».
11.30 «Выпадковы сведка».
12.00,15.00,18.00 Навіны СТБ.
12.15 «Дыскаверы» на СТБ.
12.45 «Парыжскія тайны».
13.50 «Ніна».
15.15 Кулінарныя рэцэпты ад рэстарана «Лясны».
16.55 «Чарцяня».
18.15 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
18.30 «Выпадковы сведка».
19.00 «Тэма дня». Аўтарская праграма Сяргея Вінаградава.
19.10 Прэм'ер-парад «Сталічны».
19.15 «Вечарніца».
19.30 Камедыя «Дуэты».
21.45 «Ніна».
23.00 Навіны «СТБ-24 гадзіны».
23.30 «Віртуальны свет».
23.45 Прыгодніцкі фільм «Капітан з Кастыліі».
2.20 Музычна-забаўляльная праграма «Начная размова з Аляксеем Лушніковым».

ТБ 6
14.00,16.00,18.00,20.00 Цяпер.
14.25 Тэлемагазін у Мінску.
14.35,17.40,23.40 Дарожны патруль. 14.50 100 цудаў свету.
16.35,18.45 «Крот».
20.30 Тушыце святло.
20.45 «Вуліца разбітых ліхтароў ІІ». 22.00 Грані.
22.45 «Без пратакола».

ЧАЦВЕР, 18 КАСТРЫЧНІКА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ
6.30 Добрай раніцы,Беларусь!
7.00,9.00,12.00,15.00,18.00,24.00 Навіны.
7.10 Добрай раніцы,Беларусь!
9.15,17.00 «Страсці». 4-я серыя.
10.00 Лёс чалавека. Ігар Лемутаў.
10.30 «Вясёлка над Віцебскам». Ансамбль класічнага танца «Піруэт» і хор «Фэст».
10.50 Фільмы братоў Люм'ер.
11.00,21.45 «Чалавек мора».
12.15 Дзень добры,Беларусь!
13.00 «Белае адзенне». 6-я серыя.
14.25 «Скарбы сусветнай культуры».
15.15 «Прыемнага апетыту,дзеці».
15.30 «Усе на арбіту'».
15.40 «Маленькія Эйнштэйны».
16.05 «Пяць цудаў».
16.15 «5 х 5». Праграма для старшакласнікаў.
18.20 Зона Ікс.
18.30 «Пятае вымярэнне».
19.10 «Мужчынская работа». 7-я і 8-я серыі,заключныя.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
22.30 Спорт-кур'ер.
22.40 Каралеўскае паляванне.
23.10 Футбол. Чэмпіянат Беларусі. «Дынама-Мінск» — «Ведрыч-97» (Рэчыца).

ГРТ
8.00,11.00,17.00 Навіны.
8.15 «Зямля кахання».
9.15 «Наследніцы». 1-я серыя.
10.20 Смехапанарама.
10.50 Бібліяманія.
15.00 «Вечны кліч».
16.00 Вялікае мыццё.
17.25 «Самі з вусамі».
18.00 «Зямля кахання».
19.00 «Слабое звяно».
20.00 Час.
20.35 «Каменская: Смерць дзеля смерці». 1-я серыя.
21.40 Чалавек і закон.
22.30 Начны «Час».
23.00 «Утаймаванне «Сатаны».
23.35 Раальная музыка.
0.05 Камедыя «Авось і я!».

РАСІЯ
8.00,10.00,16.00,19.00 Весткі.
8.15 «Сямейныя тайны».
9.10 Дыялогі пра жывёл.
10.30 «Санта-Барбара».
16.30 «Экспертыза РТР».
17.00 «Вяртанне ў Эдэм».
18.00 «Зладзейка».
19.35 Мясцовы час. Весткі— Масква.
19.55 «Сямейныя тайны».
20.55 «Мартынавы і Гардзіеўскі». Дак. фільм.
21.45 Сямён Альтаў. «Абусім!».
22.00 Весткі + Падрабязнасці.
22.30 Мясцовы час. Весткі — Масква.
22.40 Фільм «Крызіс сярэдняга ўзросту».
0.25 Гарачая дзесятка.
1.20 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА
7.05,11.30,15.00,17.30,23.00 Навіны культуры.
7.30 «Людзі і звяры». Маст. фільм. Частка 1-я.
9.15 «Рамантыка раманса».
9.40 «Варлам Шаламаў. Некалькі маіх жыццяў». Дак. фільм.
10.35 Астравы.
11.45 «Караблі штурмуюць бастыёны». Маст. фільм.
13.15 «Маленькі Мук».
13.30 Разам з Фафалем.
13.45 «Спружына Расійскай дзяржавы».
14.15 Чым жыве Расія.
14.30 «Пушкін і іншыя...».
15.10 «Магічныя прыгоды. Неверагодны джын».
15.35 «Варлам Шаламаў. Некалькі маіх жыццяў». Дак. фільм.
16.30 «Вандраванні музыканта».
17.00 Даведнік па Сусвету.
17.50 Парыжскі часопіс.
18.15 «Дынастыя Штраусаў».
19.15 «Разведка,пра якую ведалі нямногія...».
19.45 Добрай ночы,малышы!
20.00 «Сад радасці і суму».
20.40 «Людзі і звяры». Маст. фільм. Частка 1-я.
22.15 «Шлюб». Мультфільм для дарослых.
22.30 «Джазафрэнія».

НТБ
5.00,5.30,6.00,6.30,7.00,7.30, 9.00,11.00,13.00,15.00,18.00, 21.00,23.00 Сёння.
5.15,6.20,7.55,13.25,17.35 Крымінал.
5.20,7.15 У запас.
5.35,6.40,13.40 Афіша.
5.40,7.25 Нашы любімыя жывёлы.
5.45,6.45,7.45 Пяць хвілін з Наважонавым.
5.50,6.50 Вялікія грошы.
6.35,7.40 Карданны вал.
7.55,18.55 «Дальнабойшчыкі».
9.25 Ох,ужо гэтыя дзеці!
9.55 «Асяроддзе».
10.20 Кватэрнае пытанне.
11.30 «Вялікі перапынак».
13.50 Ток-шоу «Проста Марына».
15.30 Камедыя «Пазбаўленыя дару размовы».
18.35 Герой дня.
20.00 Увага,пошук!
22.00 Зусім сакрэтна.
23.25 Гардон.

СТБ
6.00,16.30 «Ікс-мэн».
6.30,16.00 «Кот па імені Ік».
7.00 «Таямнічыя рыцары Цір На Ног».
7.30,15.30 «Мурашкі».
8.00 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
8.15 Навіны СНД.
8.30 «Аўтапанарама».
8.45 Прэм'ер-парад «Сталічны».
8.50 «Віртуальны свет».
9.00 Камедыя «дуэты».
11.30 «Выпадковы сведка».
12.00 Навіны СТБ.
12.15 «Радыё-кропка». Музычна-забаўляльная праграма.
12.45 Клуб «Белы папугай».
13.50 «Ніна».
15.00 Навіны СТБ.
15.15 Кулінарныя рэцэпты ад рэстарана «Лясны».
16.55 «Чарцяня».
18.00 Навіны СТБ.
18.15 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
18.30 «Экзотыка».
18.45 «Аўтапанарама».
19.00 «Тэма дня». Аўтарская праграма Сяргея Вінаградава.
19.10 Прэм'ер-парад «Сталічны».
19.15 «Вечарніца».
19.30 Драма «Па 206-й».
21.40 «Ніна».
23.00 Навіны «СТБ-24 гадзіны».
23.30 «Віртуальны свет».
23.45 Камедыя «Майра Брэкенрыдж».
1.40 Музычна-забаўляльная праграма «Начная размова з Аляксеем Лушніковым».

ТБ 6
5.45,14.30,17.40,23.40 Дарожны патруль.
6.00,6.30,7.00,7.30,8.00,10.00, 12.00,14.00,16.00,18.00,20.00 Цяпер.
6.10,6.40,7.10,7.35 Дзень за днём.
7.40,20.30 Тушыце святло.
7.50 Назло.
8.25 «Маё кіно».
9.10,12.20,14.25 Тэлемагазін у Мінску.
9.25 «Небяспечны свет».
10.25,20.50 «Вуліцы разбітых ліхтароў ІІ».
11.30 «Сетка».
13.20 «Жанчына з характарам».
14.50 100 цудаў свету.
16.35 «Крот».
18.40 «Голас народа».
22.00 Грані.
22.45 «Без пратакола».

ПЯТНІЦА, 19 КАСТРЫЧНІКА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ
6.30,7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
7.00,9.00,12.00,15.00,18.00,23.45 Навіны.
9.10 «Брыгады тыгра». 1-я серыя.
10.10 Існасць.
10.35 Тэлевітамін.
11.00 Тэлеэсэ «Быць дзіцем...»
11.20 «На дачы». Маст. фільм.
12.15 Добры дзень,Беларусь!
13.00 «Белае адзенне». Маст. фільм. 7-я серыя,заключная.
14.30 Гадзіна прафесіянала.
15.15 «Прыемнага апетыту,дзеці!» Дак. серыял для дзяцей.
15.30 «Усе на арбіту!».
15.40 «Маленькія Эйнштэйны».
16.05 «Пяць цудаў».
16.15 «5 х 5».
17.00 «Брыгады тыгра». 1-я серыя.
18.20 Зона Ікс.
18.30 «Пятае вымярэнне».
18.55 Фільмы братоў Люм'ер.
19.10 Дэтэктыў «Чалавек,які браў інтэрв'ю».
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.45 «Інспектар Шыманскі». 7-я серыя.
23.10 Спорт-кур'ер.
23.20 Беларуская дваццатка.
24.00 Драма «Уайльд».

ГРТ
8.00,11.00,17.00 Навіны.
8.15,18.00 «Зямля кахання».
9.15 «Наследніцы». 2-я серыя.
10.20 «Самі з вусамі».
10.50 Бібліяманія.
14.20 Прыгодніцкі фільм «Выкрадзены».
16.00 40 гадоў жартуючы. КВЗ. Фрагменты біяграфіі.
17.25 Дак. дэтэктыў «Час раскідваць камяні». Справа Гохрана. 1993 год.
19.00 Поле цудаў.
20.00 Час.
20.35 «Каменская: Смерць дзеля смерці». 2-я серыя.
21.40 Фільм «Гульня ўсур'ёз».
23.50 Начныя навіны.
0.10 Фільм «Плеткі».

РАСІЯ
8.00,10.00,16.00,19.00 Весткі.
8.15,10.00,16.00,19.00 Весткі.
8.15 «Сямейныя тайны».
9.10 "Новая «Старая кватэра»".
10.30 «Санта-Барбара».
16.30 «Экспертыза РТР».
17.00 «Прэс-клуб».
18.00 «Зладзейка».
19.35 Мясцовы час. Весткі— Масква.
19.55 «Сямейныя тайны».
21.00 Дэтэктыў «Руская рулетка».
22.45 Фільм «Кароль танца».

КУЛЬТУРА
7.05,11.30,15.00,17.30,23.00 Навіны культуры.
7.30 «Людзі і звяры». Маст. фільм. Частка 2-я.
9.15 Партытуры не гараць.
9.40 «Сеньёра Вікторыя»,«Жыццё прайшло». Дак. фільмы.
10.40 «Сад радасці і суму».
11.45 «Матрос Чыжык». Маст. фільм.
13.05 «Ах,ужо гэтыя дзетці».
13.30 Разам з Фафалем.
13.45 «Спружына Расійскай дзяржавы».
14.15 Чым жыве Расія.
14.30 Музычныя дамы.
15.10 «Магічныя прыгоды. Неверагодны джын».
15.35 «Сеньёра Вікторыя». «Жыццё прайшло». Дак. фільмы.
16.35 Сенсацыя. Сенсацыя? Сенсацыя...
17.00 Даведнік па Сусвету.
17.50 «Хто там...».
18.15 «Дынастыя Штраусаў».
19.15 «Разведка,пра якую ведалі нямногія...».
19.45 Добрай ночы,малышы!
20.00 Царская ложа.
20.40 «Людзі і звяры». Маст. фільм. Частка 2-я.
22.30 А. Геніс. Пісьмы з Амерыкі.

НТБ
5.00,5.30,6.00,6.30,7.00,7.30, 9.00,11.00,13.00,15.00,18.00, 21.00 Сёння.
5.15,6.20,7.55,13.25,17.40 Крымінал.
5.20,7.15 У запас.
5.35,6.40,13.40 Афіша.
5.40,7.25 Нашы любімыя жывёлы.
5.45,6.45,7.45 Пяць хвілін з Наважонавым.
5.50,6.50 Вялікія грошы.
6.35,7.40 Карданны вал.
7.55 «Дальнабойшчыкі».
9.25 «Працяг будзе...».
10.20 Дог-шоу «Я і мой сабака».
11.30 «Вялікая перамена».
13.50 Ток-шоу «Проста Марына».
15.30 Зусім сакрэтна.
16.35 Прэм'ера НТБ. «Пепсі-чарт». 18.40 Свабода слова.
20.10 Крымінальная Расія.
21.45 «Жаночы погляд».
22.30 Дзённік другога тэатральнага фестываля «Чайка».
22.45 Фільм «Палюбоўнік».

СТБ
6.00 «Ікс-мэн».
6.30 «Кот па мянушцы Ік».
7.00 «Таямнічыя рыцары Цір На Ног». 7.30 «Мурашкі».
8.00 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ. 8.15 Навіны СНД.
8.30 «Дыскаверы» на СТБ.
8.45 «Прэм'ер-парад «Сталічны». Гумарыстычная праграма.
8.50 «Віртуальны свет».
9.00 Драма «Па 206-ы».
11.05 «1/52». Спартыўны агляд.
11.30 «Выпадковы сведка».
12.00,15.00,18.00 Навіны СТБ.
12.15 «Еўропа сёння».
12.45 «Выбраннікцы». 13.50 «Ніна».
15.15 Кулінарныя рэцэпты ад рэстарана «Лясны».
15.30 «Мурашкі».
16.00 «Кот па мянушцы Ік».
16.30 «Ікс-мэн».
16.50 «Лікбезспажыўсаюз прадстаўляе...».
16.55 «Чарцяня». Тэленавела.
18.15 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
18.30 «Выпадковы сведка».
19.00 «Тэма дня». Вынікі ва ўікэнд.
19.10 Прэм'ер-парад «Сталічны».
19.15 «Вечарніца».
19.30 Трылер «Услед за Алісай».
21.45 «Сакрэтныя матэрыялы».
23.00 Навіны «СТБ—24 гадзіны».
23.30 «Віртуальны свет».
23.45 Трылер «Кропка кіпення».
1.45 «Начная размова з Аляксеем Лушніковым».

ТБ 6
5.45,14.35,17.40,0.20 Дарожны патруль.
6.00,6.30,7.00,4.30,8.00,10.00, 12.00,14.00,16.00,18.00,20.00 Цяпер.
6.10,6.40,7.10,7.35 Дзень за днём. 7.40 Тушыце святло.
7.50 Назлосць.
8.25 «Голас народа».
9.40,12.20,14.25 Тэлемагазін у Мінску. 10.25,20.40 «Вуліцы разбітых ліхтароў-ІІ».
11.25 «За мяжой магчымага».
13.25 «Жанчына з характарам».
14.50 100 цудаў свету.
16.35 «Ідэальная пара».
18.50 «Норавы». 22.00 Межы.
22.45 Фільм «Каханне і секс».

СУБОТА, 20 КАСТРЫЧНІКА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ
7.00,9.00,15.00,19.00 Навіны.
7.10 Існасць.
7.40 «Рака надзеі».
8.30 Беларуская дваццатка.
9.15 Індыйскае кіно. «Каханне». 1-я серыя.
10.50 «Свет жывёл». Дак. фільм «Сібірскі тыгр».
11.35 Каралеўскае паляванне.
12.00 Перадача для дачнікаў.
12.30 «Эканоміка кахання». Журналісцкае расследаванне.
12.50 «Інспектар Шыманскі». 7-я серыя.
14.10 «Палярнае кальцо». Дак фільм пра першы этап беларускай антарктычнай экспедыцыі.
15.15 Сталіца.
15.40 Здароўе.
16.05 Мультфільмы.
17.15 «Сышчыкі». 6-я серыя.
18.10 Лёс чалавека. Мікалай Гісіч.
18.35 З дакладных крыніц.
19.25 Фільмы братоў Люм'ер.
19.40 Міжнародны кінафестываль «Брыганціна».
20.10 «На перакрыжаваннях Еўропы». Тэлефестываль беларускай песні.
21.00 Панарама.
21.45 Спорт-кур'ер.
21.55 Камедыя «200 цыгарэт».
23.35 Відзьма-нявідзьма.

ГРТ
7.00,9.00,14.00,17.00 Навіны.
7.10 Слова пастыра.
7.25 Кліч джунгляў.
7.50 «Ералаш».
8.05 «Эх,Сямёнаўна!».
8.50 Бібліяманія.
9.10 Смехапанарама.
9.45 Смак.
10.05 У свеце жывёл.
10.45 Здароўе.
11.30 «Аперацыя «Свабода».
12.25 «Ералаш».
12.30 «Каб памяталі...» Георгій Юматаў.
13.15 Гісторыя аднаго шэдэўра.
13.30 «Усё пра Мікі Мауса».
14.10 Фільм «Пераможца».
16.00 Вялікае мыццё.
17.15 «Паскораная дапамога».
17.50 «Ералаш».
18.00 40 гадоў жартуючы. КВЗ. Фрагменты біяграфіі.
19.00 «Хто хоча стаць мільянерам?».
20.00 Час.
20.35 Баявік «Ронін».
22.55 Песня года. Восень.
0.25 Фільм «Амерыканцы».

РАСІЯ
7.20 «Тэлепузікі».
7.45 «Тата,мама,я — спартыўная сям'я».
8.30 «Залаты ключ».
8.50 «Пошта РТР».
9.20 Добрай раніцы,краіна.
10.00 «Сто да аднаго».
10.55 Ток-шоу «Побач з табой».
11.50 «Камісар Рэкс».
13.00,19.00 Весткі.
13.20 Фільм «Шлях у Сатурн».
15.00 Футбол. Чэмпіянат Расіі. «Спартак» (Масква) — «Анжы» (Махачкала). 17.00 Мая сям'я.
17.55 «Аншлаг».
19.25 Люстэрка.
20.00 Камедыя «Шырлі-мырлі».
22.50 «Scorpions» з Дзяржаўным акадэмічным сімфанічным аркестрам Расіі ў Крамлі».

КУЛЬТУРА
9.10 «Чыпаліна». Мультфільм.
9.50 Вуглы манежа.
10.15 Бабуліны рэцэпты.
10.30 Залаты п'едэстал.
11.00 Графаман.
11.25 Цуды надвор'я.
11.50 «Бывайце,галубы!». Маст. фільм.
13.30,21.00 Навіны культуры.
13.45 «Час музыкі».
14.10 «Коля,Оля і Архімед». Мультфільм.
14.30 «Сяргей Бандарчук». Дак. фільм.
15.30 «Частую рабінай». Тэлеспектакль.
16.30 «Вакзал мары».
17.00 «Неистовая земля».
18.00 Сферы.
18.40 «Маналог. Аркадзь Райкін».
19.35 «Гістарычныя канцэрты».
20.15 Дом акцёра.
21.20 Асабістыя ўспаміны пра вялікае жыццё.
21.25 «Пасля жыцця». Маст. фільм.

НТБ
4.50 Фільм «Палюбоўнік».
7.00,9.00,11.00,15.00,21.00 Сёння. 7.20 «Вуліца Сезам».
7.45 Вялікія бацькі.
8.20 Без рэцэпта.
9.15 Крымінал.
9.50 «Жаночы погляд».
10.25 Кватэрнае пытанне.
11.20 Фільм «Заложніца».
13.20 Падарожжы натураліста.
14.00 Свая гульня.
15.25 Вочная стаўка.
16.05 Шоу Алены Сцепаненка.
17.00 Камедыя «Выкрадзеныя сэрцы».
19.00 Фільм «24 гадзіны».
21.30 Прафесія — рэпарцёр.
22.15 Колер ночы.
22.50 Музычны фільм «Пінк Флойд. Сцяна».
0.55 Кома.

СТБ
6.45 Музычны канал.
7.15 «У гасцях у Тофіка».
7.30 «Сімпсаны».
8.00 «Інспектар Гаджэт».
8.30 «Аўтапанарама».
9.00 Трылер «Услед за Алісай».
11.15 «Святло і цень».
11.30 «Экзотыка».
11.45 «Сакрэтныя матэрыялы».
12.45 «Перакрыжаванне».
13.05 Кулінарныя рэцэпты ад рэстарана «Лясны».
13.20 Меладрама «Царскае паляванне». 1-я серыя.
15.15 «Ціхая сенсацыя».
15.30 «Прывітанне,доктар».
15.45 «Хто я...».
16.00 «Інспектар Гаджэт».
16.30 «Джын Джын з краіны Пандаленд». Мультсерыял.
16.55 «Бафі». 18.00 Маст. фільм.
19.30 «Гадзіна пік».
20.30 Прэм'ер-парад «Сталічны».
21.00 Аўтапанарама.
21.10 Трылер «Гульня ў хованкі».
23.25 Мультсерыял.
23.55 Начны музканал.
0.30 «Начная размова з Аляксеем Лушніковым».

ТБ 6
5.45,11.05,23.45 Дарожны патруль.
6.00 Камедыя «Падкідыш».
7.15,16.50 «Ідэальная пара».
8.20 «Сетка». 9.00 «Норавы».
10.00,14.00,18.00 Цяпер.
10.30 «Проста звяр'ё».
11.30 Чэмпіянат Расіі па хакею з шайбай. «Спартак» — «Металург-Мг». 14.25 «Масква ў 41-м».
15.15 100 цудаў свету.
16.10 «Дачнікі».
18.50 «Адзін дзень». 19.30 Серыял «Крот».
20.45 «Усяго».
21.15 Дэтэктыў «Два доўгія гудкі ў тумане».
22.55 «Першая хваля ІІІ».

НЯДЗЕЛЯ, 21 КАСТРЫЧНІКА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ
7.00,9.00,15.00 Навіны.
7.15 «Рака надзеі».
8.00 «Аграсвет». 8.25 «Арсенал».
9.15 Індыйскае кіно. «Каханне». 2-я серыя. 10.15 Тэлевітамін.
10.40 «Усё нармальна,мама!»
11.25 Мультыклуб.
11.55 Фільм-казка. «Руслан і Людміла». 1-я і 2-я серыі.
14.15 «Спрявай, душа!» Свята ў в. Аколіца (Мінскі раён).
14.45 «І іншыя афіцыйныя асобы».
15.15 Свет і мы.
15.40 «Вар'яцкі дзень інжынера Баркасава». Маст. фільм.
17.50 Крымінальнае дасье.
18.15 «Сустрэча ў Траецкім» з Аляксандрам Дамарацкім.
18.45 «Час мясцовы». Рэпартажы з правінцыі. 19.10 Планета «АРТ».
19.40 Тэлебарометр.
20.00 Панарама.
20.35 Маст. фільм «Трактарысты».
22.00 Спорт-кур'ер.
22.10 «Жулі Леско». 7-я серыя.

ГРТ
7.00,9.00,14.00,17.00 Навіны.
7.10 Служу Расіі!
7.40 «Русалачка».
8.05 Ранішняя зорка.
8.50 Бібліяманія.
9.10 «Бесталковыя нататкі».
9.30 Пакуль усе дома.
10.10 Дак. дэтэктыў «Час раскідваць камяні». Справа Гохрана. 1993 год.
10.40 «Самі з вусамі».
11.10 Клуб падарожнікаў.
11.55 "Аперацыя «Свабода»".
12.50 Разумніцы і разумнікі.
13.15 Скарбы Крамля.
13.30 «Чорны плашч».
14.10 "«Кіцеж». Назад у будучыню". Спецрэпартаж.
14.30 Камедыя «Добра сядзім!».
16.00 Жывая прырода. «Блакітная бездань». 17.20 «Забойная сіла». Спецрэпартаж.
17.30 Баявік «Горац. Канец гульні».
19.10 КВЗ-2001. Першы паўфінал.
21.30 Часіны.
22.50 «Сакрэтныя матэрыялы».
23.45 Фільм «Клуб «Катон».

РАСІЯ
7.20 «Тэлепузікі».
7.50 Рускае лата.
8.40 «ТБ Бінга шоу».
9.20 Добрай раніцы,краіна.
10.00 Сам сабе рэжысёр.
10.55 «Гарадок. Рэтра».
11.35 Федэрацыя.
12.10 Парламенцкая гадзіна.
13.00 Весткі.
13.20 Дыялогі пра жывёл.
14.15 «Вакол свету».
15.10 Камедыя «Стары знаёмы».
17.00 «ТБ Бінга навіны».
17.05 «Два раялі».
17.55 «Аншлаг».
19.00 Весткі тыдня.
19.55 Дэтэктыў «Кобра». Фільм 3-і. «Груз». 1-я частка.
21.30 Фільм «Місія на Марс».
23.45 Баявік «Права на жыццё».

КУЛЬТУРА
9.10 «Пунсовая кветачка». Маст. фільм. 10.15 Нядоўгія гісторыі.
10.30 Ток-шоу «Наўздагад».
11.00 Тым часам.
11.25 Цуды надвор'я.
11.50 «Вертыкаль». Маст. фільм.
13.05 Мультфільм.
13.30,21.00 Навіны культуры.
13.45 Магія кіно.
14.15 «Рыгалета». Фільм-опера.
16.30 Мультфільмы.
17.00 «Страшэнная зямля».
18.00 «Добры чалавек з Пецярбурга». Дак. фільм.
18.40 «Сустрэчы на Пікрыс-гары».
19.35 «Збор выкананняў».
20.15 Блеф-клуб.
21.20 Асабістыя ўспаміны пра вялікае жыццё.
21.25 Джэм-5. Вядучы Э. Вітарган. 22.05 «Мегрэ і міністр». Маст. фільм.
22.55 «Бедная Ліза». Мультфільм для дарослых.

НТБ
5.25 Фільм «24 гадзіны».
7.20 «Вуліца Сезам».
7.40 Ах,ужо гэтыя дзеці!
8.10 "Пепсі-чарт".
9.20 Дэтэктыў "Развітальныя гастролі «Артыста»".
11.25 Фільм «Свой сярод чужых, чужы сярод сваіх».
13.25 Служба выратавання.
14.00 Свая гульня.
15.30 Крымінальная Расія.
16.05 Дог-шоу «Я і мой сабака».
16.45 «Працяг будзе...».
17.45 Фільм «Апошні бой-скаут».
20.00 Надоечы. 21.15 Лялькі.
21.35 Камедыя «Чужыя грошы».
23.40 Часопіс Лігі чэмпіёнаў.

СТБ
6.45 Музычны канал.
7.15 «У гасцях у Тофіка».
7.30 «Сімпсоны».
8.00 «Гадзіна пік».
9.00 Камедыя «Цацка».
11.10 Прэм'ер-парад «Сталічны».
12.45 «Радыё-кропка».
13.20 Меладрама «Царскае паляванне». 2-я серыя.
14.55 «Блізкае кола».
15.30 «Кірава, 17».
15.45 «Кінаафіша Мінска».
16.00 «Інспектар Гаджэт».
16.30 «Джын Джын з краіны Пандаленд». 16.55 «Бафі».
18.00 Маст. фільм.
19.30 «168 гадзін Мінска».
20.30 Музыка на СТБ.
21.20 Трылер «Чарнакніжнік».
0.00 Начны музканал.
0.35 «Начная размова з Аляксеем Лушніковым».

ТБ 6
6.10,13.40,0.15 Дарожны патруль.
6.25 Дэтэктыў «Два доўгія гудкі ў тумане». 7.50 «Ідэальная пара».
8.55 «Star старт».
9.30 «Усе ў сад!».
10.00,14.00 Цяпер.
10.30 «Сняданак з Салаўёвым».
11.05 Фільм «Непаўналетнія».
12.50 «Маё кіно».
13.30 «Формула здароўя».
14.25 Катастрофы тыдня.
15.00 «У нашу гавань заходзілі караблі». 16.00 «Вы — відавочца».
16.45,19.15 «Крот».
18.00 «Вынікі».
20.30 Адваротны адлік.
21.30 «Усход ёсць Усход».
23.25 «Першая хваля ІІІ».

Галоўны рэдактар Аляксандр Гайдук

ЗАСНАВАЛЬНІК — МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Рэгістрацыйны нумар 197.

НАШ АДРАС: 220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.
Тэлефоны: прыёмная рэдакцыі — 36-91-42; намеснікі галоўнага рэдактара — 36-40-63; бухгалтэрыя — 36-53-22; аддзелы: рэкламы — 36-53-22; школ — 36-43-62; праблем выхавання, навукі — 36-43-71, 36-90-63; інфармацыі — 36-43-71; ВНУ і тэхнікумаў — 36-44-25; прафтэхадукацыі, пісьмаў і сацыяльных праблем — 36-44-25; культуры — 36-41-55.
ФАКС: 36-53-22.E-mail:NG@tut.by

Адказны дзяжурны Вольга ЗАЙКІНА.

Рэспубліканскае унітарнае прадпрыемства друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку», 220013. Мінск, праспект Ф.Скарыны, 79.
Аб'ём — два друкаваныя аркушы. Спосаб друку — афсетны.
Фармат А2. Індэкс 63867.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12. Замова № 5967
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Падпісана да друку 10.10.2001 г. у 18.10
Наклад 30.000 паасобнікаў.